Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
168 E 25



Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
168 E 25

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
168 E 25



Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
168 E 25



Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
168 E 25



Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
168 E 25

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
168 E 25

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
168 E 25

~~114~~
168
E 25
CA. 1669
[a b c8 d6]

2858
1/1/0

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
168 E 25

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
168 E 25

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
168 E 25

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
168 E 25

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
168 E 25

bonus thomas d' [illegible] & d' [illegible]
[illegible] d' fortuna d' bon thome

KONINKL.
BIBLIOTHEEK
TE 'SHAGE.

[a]

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
168 E 25

Incipiũt capitula libri ſequẽtis

deus ĩmutabilis eſt
bonum deo placet
deus preuidet oĩa
deus paciẽs eſt
Juſticia dei
diſcretio dei
paciencia dei
liberalitas dei
placabilitas dei
miſericordia vel ſufficiẽcia dei
compaſſio dei
largitas dei
diſcretio dei
Juſtum iudiciũ dei
veritas dei
deus nõ eſt perſonaꝝ acceptor
cura dei de creaturis
equanimitas dei
deus nõ querit cõmodũ ſuum
deus oĩa bene fecit
benignitas dei
miſericordia dei
de cõfirmatione aĩe ad deũ
oratio
Jn oĩb9 non poſſum9 deũ imitari

Expliciunt capitula

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
168 E 25

Incipit tractatꝰ btĩ thome de aquino de diuinis moribꝰ

Perfecti estote ſicut et pater veſter celeſtis perfectus eſt.
In ſacra ſcriptura nichil nobis ĩpoſſibile conſulitur vel
precipitur In hoc verbo dñi iheſu nõ ſunt nobis pcep-
ta facta diuina vel mores diuini ad quos nemo perfecte
poteſt attigere. ſed ĩuitamur vt ad eos imitandos ꝑ poſſibilitate nrã
accedere ſtudeamꝰ quia hoc poſſumꝰ et debemus. et nichil dignіꝰ vt di
cit iohãnes eṗs ꝙ vt homo ſui conditoris ſit imitator et ſecundũ mo
dum ꝯꝓrie facultatis diuini operis executor

Deus ĩmutabilis eſt

Eſt igiť vnus mos ſiue perfectio in deo ꝙ ĩmutabilis in ſua na-
tura ipſo teſtãte in ꝓpheta. Ego ſum deus et non mutor. Et be
atus iacobus Apud quẽ non eſt trãſmutatio. Et ideo ĩmutabilia ſunt
opera eiꝰ ſecundũ eſſenciã ſcʒ angelꝰ. aĩa. celum. et quatuor elementa.
Et ſi qñqʒ mittit angelos qñqʒ non mittat. aliqñ ſubtrahat grãm hoĩ
bus. aliqñ cõferat. qñqʒ peccata vindicet. qñqʒ diſſimulet. mutabilitas
eſt in creaturis nullatenꝰ in creatore. Precipue vero in nouiſſimo die
ordinatio ſua circa bonos et malos ĩmutabilis ꝑmanebit · cum bonis
mercedem ſupra meritũ. malis penã citra merita menſurabit. Sic et no
bis ſtudendũ eſſet ad mentis conſtanciã vt nec aduerſis fracti nec proſ
peris illecti aliquatenꝰ a via rectitudĩs flecteremur· ſicut beatus iob.
Iuſtificationẽ inquit quã cepi tenere non deſerã. Sed et apoſtolꝰ. Cer
tus ſum neqʒ mors neqʒ vita ẜ poterũt nos ſepare a caritate dei. Sed
heu nimis incõſtantes ſumꝰ in ſcĩs meditationibꝰ. ordinatis affectioĩ
bus. in conſciẽcie ſecuritate. in recta volũtate. Heu ꝙ ſubito mutamur
de bono in malũ. de ſpe in timorẽ iniuſtũ. et ecõtrario de gaudio in do
lorem iniuſtũ. et ecõtrario de taciturnitate in loquacitatẽ. de maturi-
tate in leuitatem. de caritate in rancorẽ vel inuidiã. de feruore in acci-
diam. de hũilitate in vanã gloriam vel ſuperbiã. de mãſuetudine in irã

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
168 E 25

de ſpūali leticia vel amore īcarnalem ita ꝙ numꝙ̄ vno momento in eo
dem ſtatu ſtabiles permanem⁹. niſi ꝙ heu conſtātes ſum⁹ in īconſtācia
in īfidelitate in īgratitudine. inſpūalibus defectib⁹. in īperfectione. in
tēporis amiſſione. in leuitatib⁹. in cogitationib⁹. et affectionib⁹ impu
dicis. Inſtabilitas aūt exterioꝝ ſenſuū et membrorū. mutabilitatē iu
dicat affectionū et motuū īterioꝝ. Ad hoc tn̄ merito nitemur vt nos
frequēter vno eodemqꝫ modo id eſt mature et benigne in ſtare et in ī
ceſſu in omni conuerſatione nrā equaliter haberem⁹

Bonū deo placet

Alius eſt mos in deo ſiue perfcio ꝙ oē bonū ſibi ex n̄atura placꝫ
oī tēpore et omni loco ſiue in angelis ſiue ī hoībus ſiue ī aliīs
creaturis ſiue ſit bonū naturale corporis vt ē pulchritudo. fortitudo
ſuauitas naturalis maturitas. Aut aīe vt eſt ingenij pſpicacitas. tenax
memoria. ſubtilis ītelligēcia. naturalis bona volūtas. arbitrij libertas
et ſimilia. Siue bonū gratis datum. vt ē bene legere. bn̄ cantare. bene
predicare facundū continentē abſtinentē eſſe. cōpoſitos mores habere
et ſimilia. Siue bonū gratuitū qđ maxime deo placet vt ē fides. ſpes. ca
ritas. hūilitas. pacīa. obediēcia. mīa. veritas. tēperātia. iuſticia. pruden
tia. et ſcīa. Item oē malū ſibi diſplicet ſp̄ et vbiqꝫ in quolibꝫ. Sicut eī
iuſticia iniuſticie mūdicia īmūdicie īimica eſt. ita diuine boītati ma
licia contraria ē. quia bonū grē priuat vel diminuit qđ bon⁹ deus natu
re contulit. Similiter nobis placere debet omne bonum ſemp̄ et vbiqꝫ
et in qualibet creatura et deberem⁹ bonū ſollicite tueri et fouere. om
nib⁹qꝫ bonum īpugnantibus audacter reſiſtere. Malum quoqꝫ ſemper
et vbiqꝫ ex corde deteſtari. et qn̄tum poſſem⁹ quocūqꝫ conſilio impedi
re ꝓpter iniuriam dei et dampnū proximi. et multo amplius ꝓpter con
tumeliam creatoris qm̄ propter periculum hominis. Sed heu frequē
ter res vertitur incontrariū. Cum enim laudat̄ quis vel diligitur ad
grām humilitatis. religionis. deuotionis. p̄dicationis vel alterius grē
et nos ex hoc triſticiam concipim⁹ vel illi⁹ graciam diminuim⁹. quid

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
168 E 25

Aliud ꝗ̃ ꝙ bonū nobis non placeat demonſtramꝰ. Aut cū quis ocioſa loquiť· detrabit. ridet et alias leuitates ſeu pccā cōmittit et nos conzi demus colloquimur· aut cū delectatione cordis talia mala videmꝰ et au dimꝰ. quid aliud facimꝰ niſi ꝙ mala nobis non diſplicēt. teſtes ſumus.

Deus preuidet oīa

Alius mos ſiue ꝑfectio eſt in deo ꝙ oīa futura bona·et mala pru denter preuidet. et āteꝗ̃ oīa fiāt cognoſcit. et quid boni quid mali poſſit ex eis oriri diſcernit. ſicut caſum angeli et primi hoīs pre ſciuit et tēptari permiſit et quid ſeq̄ potuit precognouit ſcꝫ generis hūāni dāpnatio. et quid boni ſcꝫ filij dei īcarnatio et hoc maior ex v nione ꝗ̃ an hoīni glorificatio. Similiter preuidenda nobis eſſent oīa verba et opera nr̄a. nutꝰ et inceſtus nr̄i. et quid boni quid mali nobis quid ſcādali quid emēdationis ex ipſis alijs poſſit euenire. Item ꝑcogi tandū eſſet ſi tēptationes fortaſſis in futuꝝ īſurgerent ſiue a demoībꝰ ſiue ab hoībus amicis carnalibꝰ ſiue ſpūalibus q̄liter reſiſtendū qua liter tolerādum qualiter euadendū quia minꝰ feriūt iacula q̄ preuidenť. Item preuidendū quid futuꝝ in ſeparatione corpis et aīe ꝗ̃tus dolor ī minet corpori quantꝰ timor aīe q̄ntum periculū Itē vbi manendū cū deo vel cū diabolo. in celo vel in īferno. q̄nta iocūditas cū deo manen tibus. q̄nta īfelicitas ab ipſo recedentibꝰ. Utile eſſet oībus in mēte iu giter hoc verſari. Ideo moyſes optauit. Utinā ſaperēt et ītelligerēt et nouiſſima ꝓuiderent

Deus paciens eſt

Alius modꝰ ſiue perfectio ē in deo ꝗ̃tumcūqꝫ a creatura ſua offē ditur et contēpniť. numꝗ̃ tn̄ ipſam naturā odit. ſed vere eā di ligit et bonū eius feruenter deus deſiderat . licet malū eius deteſteť. et ꝓuidet ei tēporalia abſqꝫ ſuo deſiderio. et ſpūalia ſi ea concupiſcit facit enī ſolem ſuū oriri ſuper bonos et malos et pluit ſuꝑ iuſtos et īiuſtos

Ad hāc perfectionē ſimiliter tēdere deberem⁹ vt qn̄tumcūq̧ nos homo lederet· numq̄ꝑ tn̄ naturā ſuam odirem⁹ ſed oē bonum ei optaremus. et qn̄tumcūq̧ corporale vel ſpūale auxilium a nobis expeteret. ſubſidiū a nobis protin⁹ īueniret. Perfectū enī odium habet deus et nobis licitū eſt vt nō ꝓpter hoīs dilectionē vicia diligam⁹ nec ꝓpter deteſtationē viciorū naturā hoīs deteſtemur ſ3 naturā diligam⁹ vicia deteſtātes

Iuſticia dei

Alius mos eſt in deo ꝙ nūq̄ꝑ ex ꝑte ipſius vn⁹ de alteri⁹ maliciā recipit detrimentū. Nichil ei nocet ſcō michaeli caſus luciferi nec iude malicia btō petro caritatē diminuit. S3 heu nos miſeri vni⁹ religioſe perſone exceſſum in totū clauſtrū refundim⁹. ymmo in totum ordinē. ſed et oēs religioſos pro pccō vni⁹ penitus condempnam⁹. Et ſi ab vno inimico nr̄o ledimur totā ꝓgeniem et multos pauperes īnocētes perſequimur et aīcos et familiares ipſius qn̄tum poſſim⁹ indebite moleſtam⁹ qđ dn̄s in lege ꝓhibuit dicēs. Nō portabit filius iniq̄tatē patris nec pater iniquitatē filij ſed vnuſquiſq̧ on⁹ ſuū portabit dicit apoſtol⁹· Heu quotiēs cōtigit cum aliq̄s turbatus ē ꝙ eciā ipſe de⁹ lic3 īmerito de hoc frequēter recipit detrimentū ex eo ꝙ tūc nō vult cātare vel ſtudere nec legē nec orare

Diſcretio dei

Ali⁹ mos ē in deo. ꝙ nūq̄ꝑ ꝓpter miam. iuſticiā deſerit. nec ꝓpter iuſticiā. mia3 derelinq̄t. Nūq̄ꝑ ei aliquē iudicat vel cōdempnat ſine mīa· nec alicui⁹ miſeret̄ ſine iuſticia. S3 nos miſeri cū iuſticiā ſeruare contendim⁹. mīa extinguit̄· et cū alicui mīa3 exhiem⁹ iuſticia penit⁹ ſepelit̄. lic3 ſcriptura vtrūq̧ ſil' cōmēdet. Ibi mīa et veritas nō te deſerat. et p̄s mīa3 et iudiciū cātabo tibi dn̄e

Paciencia dei

Alius mos ē in deo. cū oēs ſcī et oēs creature aliq̄n clament vindictam dei contra peccatorem ſicut in apocalipſi legitur ꝙ oēs clamabant vſquequo domine verus et ſanctus nō iudicas et vindicas

ſanguinē nr̄m de hijs qui habitāt in terra. Deus tn̄ pacienter et miſeri
corditer expectat peccōrem vſqꝫ ad mortē vt miſereat̃ ſui ſi cōuerti ve
lit a via ſua mala. quia non delectat̃ miſericors deꝰ in ꝑditione viuoꝝ
Sed nos ĩpacientes in mometo anteq̄ꝫ ad plenum fodeat̃ peccōri fouea
male dicētes et vĩdictā clamātes eū ꝓponimꝰ ſepelire ĩꝓperātes deo q̃re
tā diu ſuſtineat peccōꝝ maliciā contra bonos. nō conſiderātes q̄ꝫta bona
ſapiēs deus ordinauit de malicia ĩpiorum. Quia tm̄ laudandꝰ eſt deꝰ et
tāte miſericordie eſt ſuſtinere malū in malicia. ac ſi mundū cōſeruaret
a peccato vel eriperet a pccis. Hoc enĩ cōmendat oĩpotenciā ſuā. Nō
enĩ eſt magne potēcie ĩiquū in foueā inferni demergere ſed miam ſuā
parcendo maxĩe et miſerādo manifeſtare

Liberalitas dei

Alius eſt mos dei ſiue ꝑfectio. ꝙ creaturis coĩcat quitq̄d cōmuĩ
cabile eſt et ab eis receptibile eſt eciā ſingulis momētis coĩcat
cū abilitatem ĩuenit licet videat in eis nō ꝓficere. Huānam naturā v
niuit cū filio ſuo in vna perſona. qđ maximū eſt. et aĩam creauit capa
cem trinitatis ꝑ̄ter alia dona ſpūalia. reficiens eā carne et ſanguĩe di
lecti filij ſui. Item nichil incōmunicatū reliq̄d hoc eſt ꝓpriū diuine bo
nitatis. nā qđ ſibi naturale eſt. coĩcauit deꝰ per grām creaturis. Angel
coĩcauit beatitudinē nūq̄ꝫ expertis miſeria. Choro apoſtoloꝝ poteſta
tem vt quitq̄d ſoluāt vel liget in terra. ſolutū et ligatū ſit ĩ celo. Cho
ro ꝓphetaꝝ ſapienciā prenoſcendi futura. oĩa q̄cumqꝫ facere diſpoſuit.
Choro martirū fortitudinē contra aduerſa. Choro confeſſorū inter ꝓſ
pera conſtāciā. Choro virginū continenciā inter carnis illecebras. Itē
quibuſdā ſpāliter cōmunicauit aliqđ qđ habet ex natura. vt habrahe
largitatē. moyſi manſuetudinē qui mitiſſimꝰ hoĩm fuit. Joſeph proui
denciā ſuper egiptū. ſamſoni fortitudinē. helye zelū iuſticie. pacienciā
iob et thobie. Helie mortuorū ſuſcitationē. Danieli iudicij diſcretionē
ſamueli fidelitatem. dauid contra ꝑſequētes miam. ſalomoni prudenciā
Johāni baptiſte ſcitatis et veritatis amorē. Beate virgini humilitatē

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
168 E 25

petro caritatē. ihoī evuāgeliſte caſtitatē. btō paulo zelū aīarū et cognitionē ſupernoꝝ. Singuli in iſtis alijs excellebāt. licet oēs eādem habuiſſent. Sic nos īuicem cōmunicare debemꝰ non ſolū oculos videre ꝓ alijs. aures ad audiendū confeſſiones. os ad predicandū ad dādum conſilia. pedes ad āmbulandū. cor ad meditādum ꝓ alioꝝ ſalute. verum eciā quitqd habemꝰ in ſpūalibus ſiue in tpalibus. quicqd poſſumꝰ exteriꝰ per opa. intꝰ per deſideria. et quicqd ſumꝰ in corpore et ī aīa. ſingulis in purgatorio. et qui nunc viuūt et poſtmodū nō erunt vt ſcdm̄ voluntatem dei viuāt in pn̄ti et in futuro

Placabilitas dei

Alius ē mos dei ꝙ graues et multas īiurias ſuas ſtatī patꝰ ē remittē cū q̄s firmit̄ ceſſare et veracit̄ emēdare ꝓponit. ymmo ꝓter vnicum gemitū cord contriti obliuiſcit̄. ſicut dicit ſcriptura ꝙ poſtea numq̄ dāpnat vlciſcēdo ſi ſic permāſerit. nec improperat confūdendo nec minꝰ diligit īputādo nec alienat̄ eidem familiaritatē ſubſtrahēdo Nos vero miſeri cū veſtigia dei ſequi merito deberemꝰ. vix eciā vmq̄ petēti veniā et ꝓ poſſe ſatiſfaciēti. volūꝰ ex corde modicā īiuriā ſemel nobis illatā dimittere. aut ſi dimittimꝰ vix vmq̄ tn̄ obliuiſcimur qm̄ de ſuo incōmodo gaudemꝰ et contigit aduerſitas mīme doleamꝰ. ā minus q̄ an̄ diligimꝰ. aut ſi non improperamꝰ illatā iniuriā. vel non conqrimur q̄ duo rara ſunt. familiaritatē tn̄ nr̄am ſibi ſubtrahimꝰ et conſilium. aut auxiliū ncc̄itatis tpe denegamꝰ. cum eciā veniā non petenti nec emendā exhibēti. merito ꝑcideremꝰ exēplo ihū xpī qui ꝓ crucifixoribus ſuis veniā non petentibꝰ ſed irridentibꝰ exorauit cū nichil facit deo ſic ſilēȝ ſicut dicit. Criſoſtimꝰ. Quēadmodū malignis et ledentibus eſſe placabilē et cū ſit cumulꝰ ꝑfectionis īimicos diligere et ꝓ ipis orare. ſicut dn̄s ihs fecit ſicut dicit gloſa ſuper matheū

Miſericordia vel ſufficiētia dei

Alius ē mos in deo ꝙ a neīe qdq̄ exigit ſupra poſſe ī ieiunijs. oronibꝰ vigilijs et eleoſinis. caſtigatioibꝰ corꝑalibꝰ diſciplīa r̄gulāi

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
168 E 25

et ſimilib9 et ſi deficit ĩ magnis operibus ad diluenda peccā. ſufficit deo ĩminimis. ſcʒ in lacrimis ex corde ꝓcedentib9 vt de ezechia legit᷑ cui9 lacrimas reſpexit dn̄s et quindecim ānos ſibi adiecit mutās ſentenciā mortis q̄ ꝓtulerat per ꝓphetā. Similiter lacrimas btī petri ꝓ peccō grauiſſimo miſericorditer exaudiuit. cū audito gallo fleuit amare pro peccato negatiōis. Si vero lacrimas quis habere nō poſſʒ ſufficit deo in verbo ex corde contrito venienti ſicut legit᷑ de latrone q̄ cū diceret dn̄o. Memēto mei ꝛc̄ rn̄dit. hodie mecum eris ꝛc̄. Si vero vſum lingue āmitteret gemitū cordis contriti pro pleno de9 recipet. ſicut ſcriptū ē Quacūqʒ hora peccōr ĩgemuerit oīm iniquitatū ei9 nō recordabor. Sʒ ſi ĩfirmitas. oīm mēbrorum vſum abſtuliſſet. q̄ nec mēbꝝ mouere poſſet. nec gemere pre debilitate. adhuc ſufficeret deo ĩ bona et ſincera hominis volūtate ꝓ offenſa grauiſſima. Itē ita et nos a nullo amplius deſiderare quitq̄ debem9 ſiue ſeculari ſiue religioſo quātumcūqʒ ſit aſtrictus voto. ſi fideliter fecerit pro ſuo poſſe

Compaſſio dei.

Alius mos eſt dei. q̄ nulli ĩputat defectus corpis naturales ſicut eſt cecitas. ſurditas. mēbrorū deformitas q̄liſcumqʒ. vel defect9 naturales in aīa. ſicut ē ſtoliditas. defcūs intelligēcie. ĩgenij. memorie. rōnis. aut timor naturalis ꝓpter huiuſmodi defcūs de9 neminē abicit ā contēpnit. Sed defcūs ſpūales quos auxilio dei ex facili quilibʒ poſſet euincere grauiter ĩputat. ſcʒ magnitudinē quorūlibʒ donoꝝ. appetitū ſuperfluorū. triſticiā de profecū bonorū. gaudiū de afflictione iuſtorum. bonorū operū peruerſionē ſeu deteſtationē. bone fame aliorū denigrationē vel diminutionē. priuatū amorem. firmiter tenere. ſingularē ſenſum nullaten9 relinquere ad placenciā hoīm frequenter ſtudere. odire correctionē. amare adulationē. q̄rere extraneas conſolationes. fouere carnales affectioēs et ſimilia. Ita et nos neminē debemus deſpicere ſi non eſt ĩ eo ſanitas. mēbroꝝ ĩtegritas. corporis fortitudo. forme pulchritudo. eloquēcia vocis. abilitas ad cantandū et legendū que nullus p

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
168 E 25

ſe habere poteſt. Sed ꝓ hn̄tibꝰ debemꝰ deo grãs agere pro nō hn̄tibꝰ paciaz habere et q̄ntum poſſumꝰ defectus eoꝝ ſupplere

Largitas dei

Aliꝰ mos ē in deo ꝙ vnicuiqꝫ grām p̄ſtat ſcd̄m ſuā capacitatē ſicut legit̄ in euāgelio ꝙ vni dedit quinqꝫ talenta aliȷ̄ duo aliȷ̄ vnū vnicuiqꝫ ſcd̄m ꝓpriā vertaitē vnde q̄ntomagis cor hoīs per caritatē dei et ꝓximi dilatat̄ et q̄nto āplius per bonasmeditatioēs. ꝑ ferue tes orōnes. per iuſta deſideria per opera huīlitatis et ſuperogationis abilitat̄ tāto maiorē grām deꝰ oīpotēs elargit̄. Et quāto diligēcius collata grā conſeruat̄ et ea quiſqꝫ vtitur ad laudem dei et vniuerſitatis vtilitatē. tāto ad vberiorē grām preparat̄ in p̄nti et gloriā in futuro Dilatandū ē igit̄ cor nr̄m et frequēti deſiderio preparādū vt deꝰ diues in oēs qui inuocāt illū ſcd̄m ſuā magnificēciā habūdant̄ ſuper nos poſſit effūdere grāz ſuā. Quecūqꝫ eciā cōtigit diſpēſare bona ſpūalia in ꝑdicatione et in cōſiliȷ̄s aduertat diligētiſſiē ne ſciaz det canibꝰ et mergaritas proiciat an̄ porcos. ſed dies diei eructat verbū et nox nocti īdicat ſciam hoc ē perfcis perfectiora. iperfectis minꝰ perfcā tāꝗ prudens diſpēſator prouideat ſicut apoſtolꝰ ſapiaz loquat̄ int̄ perfectos. ſꝫ ſimplicibꝰ niſi ih̄m xp̄m et huc crucifixū. Tēporalia vero vnicuiqꝫ indigēti ſcd̄m capacitatē .i. ſcd̄m purā ncc̄itatē et nō āplius ſubminiſtret

Diſcretio dei

Alius mos ē dei ꝙ ab eo plus exigit cui plꝰ cōmittit ſicut dicit̄ in euāgelio luce. Cui eī habundātiꝰ prouidet in tēporalibus ab eo exigit vt habundāter procuret elemoſinas pauperibꝰ. et cui maiorē confert ſanitatē et corporalē fortitudinē. ab eo ieiunioꝝ. vigiliarum. orōnum peregrinationū et bonoꝝ operū magis expetit exerciciū Item cui plurima et grauida pccā dimittit ſeu a pccīs cuſtodit. maiorē dilectionem et digniores penitēcie fructus ab eo requirit. Item cui excellenciora dona gratuita ſcꝫ virtutes et meliora naturalia ſcꝫ īgeniū intellectus. meōria. voluntas. arbitriȷ̄ libertas. et membroꝝ ītegritas

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
168 E 25

Et ſpūalia plura et digniora ſcʒ deuotio. ſecuritas cōſciencie. frequēti-
or confidencia. ſpūale gaudiū. maturitas ſermonis ad ꝑfectionē fideli-
tas. diligēcia ad bona opera. pura ītentio. zelus aīarum. feruor orōnis
a deo frequenciꝰ concedunt ab eo frequētiores grārū actiones merito
exquirunt. Item quē plꝰ benignꝰ deus ad cognitionē bonitatis eter-
nitatis imenſitatis oīpotencie largitatis. caritatis. ſapiēcie. mīe. iuſti-
cie. veritatis. fidelitatis. paciēcie. hūilitatis. ſuauitatis et nobilitatis
ſue pleniꝰ et frequētiꝰ admittit ab ipſo habūdātiorē laudem et frequē-
tiorem et feruentiorē requirit. Item quē ad querendā et cognoſcendā
maiorē perfectionē illuīat vt eā opere cōpleat et in cognitā magis et
magis ꝓficiat. ab ipſo magis expoſtulat. nichilominꝰ necē eſt vt ipſe ad
eādem cognoſcendā et imitandā verbis et exēplis. orōnibꝰ et deſiderijs
quoſcūqꝫ abiles cognoſcit ꝙtū poteſt inducat. Prouidendū igit nobis
eſt vt ſingula predicta dona nobis cōmiſſa cū vſura dño referamꝰ. ne ī
rōne reddenda qḋ nobis cōmiſerat auferri iubeat et cū ſeruo pigro re-
condente dñi talentū in ſudario in tenebras nos miſerabiliter mitti iu-
beat exteriores

Juſtū iudiciū dei

Alius ē mos dei ꝙ facta hoīm nō iudicat ſicut apparent exterius
ſed ſecundū intentiones cordiū interiꝰ oīa diſcernit in ſua imē-
ſa et ineffabili ſapiā. ideoqꝫ opera ſecundū intentionē punit grauit. vel
remunerat excellenter. Similiter ſecūdum viſionē oculoꝝ aut ſecundū
auditū auriū iudicare nō cōuenit opera hoīm. ſed ſiue benignū vultū
ſiue ſerioſum nobis oſtendāt. ſiue blāde ſiue aſpere nobis loquant. ſiue
dent munuſcula ſiue non dent in oībus qn̄tum poſſumꝰ non tm̄ qḋ fiat
ſed eciā qua ītentione fiat ſtudeamꝰ aduertere. et ſecundū talem īten-
tionē regere nos debemꝰ. Pociꝰ autē ſuſtinenda ſunt ab amicis veris
qui bona intētione emēdandi grā dura verba loquunt. ꝙ blanda ver-
ba et dulcia ab eis qui nō vere diligūt. nec aliquē fructū intendunt. ſʒ
tm̄ placere contendūt. qa meliora ſunt vulnera diligētis dicit ſalomon

6

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
168 E 25

ꝙ fraudulenta oſcula odietis

Ueritas dei

Alius mos ē in deo ſiue ꝑfectio ꝙ verax ē in ꝓmiſſis. facilius eſt ī
ipſo teſte celū et terrā trāſire ꝙ vnicū verbū ſuū falſificari vel
mutari· Non enim accepit dn̄s ih̄s verba in vento ſicut nos facimus
ſed ſingula verba que loquebatᷣ in tempore. dcā ſunt ab eterno in ſua
ſapiencia. Sicut autem verificauit verba ꝓphetaꝝ ardua de ipſo pre-
dicentiū. ſ. incarnationem. natiuitatem· paſſionem. reſurrexionē aſcen-
tionē. ſpūs ſancti miſſionē. Ita complebit reſurrexionem generalē pro
miſſam et iudiciū futurum. Et ſoluet promiſſum pauperum cum eos ad
iudicandū dudecim tribus iſrabel in iudicio ſuper ſedes duodecim ſub
limabit. Et promiſſum lugētium cum ipſos ſicut mater filios perſona-
liter conſolabitur, et promiſſum humiliū et ſuperborū cum eos ſcd̄m ꝙ
huīliati et deſpecti ſūt exaltabit. et ſupbos ꝙtū ſe glorificauerūt humili
abit. Et ꝓmiſſum oppreſſoꝝ cū de mādato dei colla opprimentiū cocul-
cabit. Nā fidelis deꝰ in oībꝰ verbis ſuis et quecūqꝫ promiſit potēs ē fa
cere. Sic et nos veraces eſſe decꝫ vt promiſſum q̊ nos in baptiſmo pa
trini nr̄i obligauerūt fidelitᷣ ſeruaremꝰ· ſcꝫ tenere totā fidem catholicā
et renūciare diabolo et pōpis eiꝰ, īplereqꝫ decē ꝑcepta. Inſuper q̄ poſ
tea ſponte promiſimꝰ ſiue obediāꝫ ſiue continenciā ſiue abſtinenciam
ſiue religionē et ſimilia. Itē veraces eſſe debemꝰ ad proximū vt ſit ſer
mo nr̄ eſt· ē. nō ē. id ē qd̊ oē loq̄mur corde intendamꝰ vt ſi quidꝙ ali-
cui promiſimꝰ. ā ſi alicui mortuo· aut viuo in aliquo obligati ſumꝰ ſol
uere non tardemus quia veritatem requiret deus et retribuet habun-
danter veritatem contempnentibꝰ. Heu heu ꝙ odioſa eſt veritas que
optima eſt per quam eſt omnis ſalus. Qui autem odit veritatem odit
xp̄m ymmo eciam ſunt veritatis proditores vn̄ io. criſoſtomꝰ. Non ſo
lum ille proditor ē veritatis qui palam pro veritate mendaciū loqui-
tur. ſed eciam ille qui veritatem libere nō pronūciat quam libere pro-
nunciari opꝫ. ā non libere veritatē defendit quā libere defendi cōueīt

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
168 E 25

pꝛoditoꝛ eſt veritatis

¶ Deus non eſt perſonaꝝ acceptoꝛ

Alius mos eſt in deo qꝛ nō eſt perſonaꝝ acceptoꝛ ſicut dicit apl's Necꝫ enī in veteri lege potētes et nobiles ſed huīles conſtituit iudices ſuper populū ſuū ſicut moyſen et ioſue gedeon et ſimiles. Necꝫ poſtea elegit ad regnū potētes et nobiles. ſed de hūili ſtirpe ge͞m ſaul filium cu͞s et dauid minimū inter frēs de paſcuis ouiū ī regem ſublimauit. In pꝛimitiā eciā eccia non potētes ſapientes et nobiles ſed piſcatoꝛes ignobiles conſtituit pꝛīcipes ſuper oēm terrā ipſis regimē eccie cōmittendo. Et q̄ ſtulta ſunt mundi elegit ſcꝫ ydiotas vt confundat ſapientes ſicut dicit apoſtolꝰ. Item hodie nulli confert grām gratuitaꝫ ꝓpter pom̄ nobilitatem. foꝛtitudinē aut pulchꝛitudinē coꝛpoꝛalem. ſed in omni gente qui timet deū et operatᷣ iuſticiā acceptꝰ eſt illi ſicut dicit petrꝰ. Nec ſolū diuites. nobiles. potētes et foꝛmoſos vocat ad celū ſed eciam pauperes cecos et claudos debiles. īfirmos et ignobiles compellit intrare et huīles perſone maxime ꝓficiunt in eccleſia dei. et in gracijs ſpūalibꝰ habundāt. In poſtremo eciā iudicio perſonas regum et pꝛincipū non accipiet ſed magnū et puum equaliter iudicabit. Nec ſecundū pom̄. nobilitatem aut pulchꝛitudinē. ſed ſecundū huīlitatem. caritatē vnūquēqꝫ in gloꝛia ſublimabit. Similiter nec nos pſonā cuiꝰ qꝫ debemꝰ accipere. Quia vt dicit gregoꝛiꝰ hoīem ab hoc qꝺ homo eſt id eſt quia ad ymaginē dei factus eſt debemꝰ honoꝛare non ob aliquid qꝺ circa ipſum eſt. i. ꝓpter diuicias veſtes precioſas. pom̄. nobilitatem amicoꝛū et cognatoꝝ multitudinē. Nā acceptio pſonarū in ſacra ſcriptura pꝛo magna īperfectione reputatᷣ. Abſit eciā vt pꝛedicatoꝛ vitam diuitū nobilium et potentū habentiū hic cōſolationē ſuam in pꝛedicacione cōmendet. vitam vero paupm et afflictoꝛum hic gementiū irrōnabiliter repꝛehendat. Abſit eciam vt confeſſoꝛ ꝓpter iuuentutē pulchritudinē. pom̄. diuicias et nobilitatē et ꝓpter ſuū lucrum et cōmodū pociꝰ audiat qꝫ aliū vel ad ipſum cū eat laboꝛe. aut plus tpis expectat

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
168 E 25

cum ipſo q̄ꝑ cum ſene paupere infirmo ignobili qui foꝛte amplius īdi-
geret. ſed talibus hac intentione amplius eſt īſiſtendum. quia poſſunt
magis q̄ꝑ alij peccare et plures ad peccandum inducere. Abſit eciam
vt dantes elemoſinas pauperum perſonas accipiūt ſed vbi maioꝛ eſt
indigentia maioꝛ et frequencius datur elemoſina. et quia ad maioꝛem
perfectionem pꝛoficere cognoſcūtur. maioꝛi ſubſidio adiuuentur In om-
nibus tamen ſecundum doctrinam apoſtoli cui debemꝰ timoꝛem. demꝰ
timoꝛem. et cui honoꝛem honoꝛem. et cui amoꝛem amoꝛem. et cui fami-
liaritatem familiaritatē. ratione maioꝛis ſanctitatis vel p̄latioīs vel ra-
tione oꝛdinis clericalis

Cura dei de creaturis

Altius eſt mos dei ꝙ ipſi cura ē de oībus creaturis tā de minimis
q̄ꝑ de maximis aīalibus natatilibꝰ volatilibꝰ eciā de paſſeribꝰ
quoꝝ duo venūt diſpōdio. nec vnꝰ ē in obliuione corā deo. Itē de mag-
nis et paruis vermibꝰ hec ei oīa in eſſe conſeruat. eis qꝫ vite neceſſa-
ria continue ſubmīſtrat. Item de quatuoꝛ elemētis curā habet et oīm
que ab eis naſcunᷣ vel nutriunᷣ ſiue vegetātur vt herbe et arboꝛes
ſiue viuāt vt cetera aīalia. Pꝛecipue vero gerit curā hoīm quos ad
ymaginē et ſimilitudinē ſuā fecit quos mēbꝛa dilecti filij ſui conſtituit
et templū ſpūs ſancti oꝛdinauit. ſingulis ſingulos angelos ad cuſtodiā
deputans. in carne et ſanguine p̄cioſo vnigeniti ſui reficiēs. quoqꝫ pꝛeſ-
tanciꝰ eſt peccatoꝛibꝰ inimicis ſuis vite neceſſaria pꝛouidet habundā-
tius q̄ꝑ amicis. Item curā gerit aīarum quibus oblationes ſacerdotum
pꝛoficiunt ad penaꝝ remediū licet ipſis ſacerdotibꝰ ex eiſdem oblatio-
nibus indigne offerentibus dampnatio generetᷣ. Similiter per deſide-
ria triūphantis et per ſuffragia militantis eccleſie adiuuanᷣ. Et licet
homines oꝛationibus elemoſinis ieiunijs peregrinationibus extra ca-
ritatem factis pꝛopꝛia peccata delere nō ſufficiant. pie tamen credi po-
teſt ꝙ ex eiſdem mitigationem et abſolutionem penarū ex benignita-
te dei ſuſcipiunt cum pꝛo eis fiūt ſi viuentes in hoc ſeculo meruerunt.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
168 E 25

Angelorum curam eciā magnam habet quos in tanta beatitudine cre-
ans absqȝ omnis mali experiencia conſeruauit immunes et conſeruat
¶ Similiter et nos curam gerere debemus quarumlibet creaturarum vt
ſingulis ſecundū dei ordinationē vtamur ne in die iudicij ipſas in ma-
licie nr̄e teſtimoniū habeam⁹. Item curā oīm hoīnū vt cōmodum et ī-
cōmodum ſingulorū nobis medullit⁹ aſſumam⁹. Ipſoſqȝ ab iniuſticia
retrahentes deſiderijs orōnibus et bonis exēplis in dn̄o cōfortem⁹. Itē
curā aīarum in purgatorio vt ipſarum penas operib⁹ mīe frequenter
mitigare curem⁹. Item curā angelorum vt premiū qđ ipſis ex eorum ob-
ſequio et cuſtodia de nr̄o ꝓfectu debet ex culpa nr̄a ipſis nullaten⁹ ſub-
trahatur. Item curā dei pre oībus gerere debem⁹ ſollicite. vt ſemper et
vbiqȝ quitqđ ei de nobis maxīe placeat et ad que nos maxime ordina-
uerit exequamur

¶ Equanimitas dei

Alius eſt mos dei qꝫ nūqꝫ turbat. et licȝ ſcriptura ſepe referat de
ira et furore dei nequaqꝫ credendū tn̄ eſt ipſum poſſe turbari.
ſed cum pccā vindicat vel ex iuſticia grām ſubtrahat. iraſci et turbari
ipſe vero īpaſſibilis non hn̄s contrariū et tante ſimplicitatis et tanta
ſibi iocunditas et felicitas ē in natura qꝫ in ipſo nulla turbacio locum
habet. Similiter et nos qꝫtūcumqȝ poſſimus turbationē nr̄am vitare
debem⁹ quia modica vel poci⁹ nulla grā qeſcere poteſt in aīa turbata
Ad vitandū ergo turbationē neceſſaria ē vehemēs circa deū occupa-
tio et dilectio fortis vt mors q̄ virtutē mortis operet in nobis vt nul-
la opera proximorum videntes nō videam⁹. et verba noxia vel nobis cō-
traria audientes non audiam⁹. nec corda nr̄a in talib⁹ occupem⁹. ſed ſi
mus quaſi ceci et ſurdi et quaſi muti et quaſi nō habentes corda ſicut
dauid de ſe dicit. Ego taqꝫ ſurdus nō audiebam et ſicut mut⁹ non ape-
riens os ſuū. inſiſtentes tm̄ fideliter et feruent hijs q̄ dei ſunt. et alios
in oībus ꝓprie conſciencie relinquētes ſiue iudicio prelatorum ſiue extre-
me vindicē dei dicentis. Michi vindictā et ego retribuā eis in tēpore

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
168 E 25

Similiter et alioꝝ turbationem qn̄tumcūꝗ poſſumꝰ vitare debemꝰ ne
ipſi nos econtrario ꝑturbent ut ſepe fieri ſolet vt ex hoc remordentem
conſciā ipſi habeamꝰ. Quidq̄d in ſc̄is meditationibꝰ iuſtis deſiderijs
orōnibꝰ alijſꝗ bonis operibꝰ ſubtrahat̄ vniuerſitati ſiue in celo ſiue ī
terra bonis et malis ſiue in purgatorio nobis turbationē ex iuſta cau-
ſa ꝓmouentibꝰ· oīpotēs deꝰ amator iuſticie inultū in nouiſſīō die non
relinquet

Deus non q̄rit cōmodum ſuū

Alius ē mos dei ꝙ in oībꝰ opibꝰ ſuis et ordinatione nichil com-
modi ſui reſpicit ſꝫ pure et principalit̄ et̄ne et īmēſe bonitatis
ſue habundanciā et h̄ ad hūane et ā̄gelice creature vtilitatē. In crea-
tione q̄ppe et cōſeruatione celoꝝ et q̄tuor elemētoꝝ et oīm q̄ in eis ſūt
non cōſiderat ſuū cōmodū ſꝫ hoīm et angeloꝝ fructū. Similit̄ quicquid
ordinat in creaturis quibuſcūꝗ ſiue ſit tēperies ſiue ītēperies ſiue pe-
nuria fructuū ſiue habundātia . ſiue ſanitas ſiue peſtilēcia quicq̄d eciā
facit circa hoīnes cōferendo grāꝫ ſiue ſubtrahēdo. ſiue ꝑmittit eos ſa-
nos eſſe fortes debiles vel infirmos. pauperes ſiue diuites. viuere ſiue
mori. ſiue ꝑmittit regnare bonos ſiue malos. tueri ſiue affligere pau-
peres. ſiue iuſte iudicare ſiue iudiciū peruertē. oīa ordinat oīa facit o-
nia permittit ꝓpter ſuā īeſtimabilē bonitatē et hoīm coēm vtilitatem
Silr̄ in oībꝰ deſiderijs orōnibꝰ ieiunijs eleōſinis verbis nr̄is et ī alijs
oībus q̄ facimꝰ dimittimꝰ ſuſtinemꝰ adeo pūa debet eſſe intēcio nr̄ā vt
nec placēciā nec diſplicēciā hoīm ā nr̄m cōmodū attēdamꝰ. ā grāꝫ ī pn̄-
ti aut gloriā in futuro. ſꝫ tm̄mō pure et pricipalit̄ ꝓpter dei āmirabilē
bonitatē et ſecūdario ꝓximoꝝ ſalutē. Sed qn̄to magis et puriꝰ ꝓtē dei
reſpicimꝰ. et qn̄to minꝰ nr̄ām et alioꝝ vtilitatē attendimꝰ tāto accep-
tabilius eſt deo et tāto vniuerſitati fructuoſius opꝰ nr̄m. Heu quātum
deo deperit et vniuerſitati ꝙ in factis nr̄is aliquid reſpicimꝰ niſi pure
dei bonitatē. Cum enim ventilabro ſuo ſeperabit paleā a tritico ſicut
dicit matheus id eſt per ſapiām ſuam purū diuidet ab impuro tunc ſo-
lum triticum in horreum aſſumet palea comburente id eſt ſolum id

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
168 E 25

qꝺ ꝓpter deũ factũ eſt pure vel dimiſſum vel paſſum in celo remunera-
bitur et vniuerſitati vtile reddit̃ dicente ꝓpheta. Retribuet michi dñs
ſecundũ iuſticiã meam. et ſecundum puritatẽ manuũ mearũ ĩ conſpcũ
oculorum eius

Deus oĩa bene fecit

Alius ẽ mos dei ꝙ oĩa opera ſua in ſummo bñfacit .opus quippe
celi et terre angelorum et hoĩm et aliarũ creaturaꝝ adeo bene
fecit vt meliꝰ excogitari non poſſet. Similiter opus redemptionis qꝺ
nemo alius in celo neqꝫ in terra neqꝫ ſub terra facere potuit. Sicut le-
gitur in apocalipſi. In ſummo benefecit prudenter vincẽdo dyabolum
in ligno quo vicerat ſub hũana fragilitate ſemꝑ celãs diuinã potenciã
quia ſi demones cognouiſſent vt dicit apoſtolꝰ. nũꝗ̃ dñm glorie cruci-
fixiſſent. i. crucifigi ꝑſuaſiſſent. Similiter quitq̃d hodie facit ſiue pccã
vindicet ſiue diſſimulet ꝓpter penitenciã. ſiue grãm ſubtrahit elcĩs ſiue
cõferat. ſiue fideli aĩe qñqꝫ ſe familiarẽ qñqꝫ alienũ exhibeat. ſiue ſit vẽ-
tꝰ ſiue ſit pluuia ſiue aura frigida ſiue calida. ſiue ſicca ſit via ſiue ma-
dida. ſiue fructꝰ terre habũdet ſiue pareat pro illo tpe melius fieri nõ
poſſet quia ex nimia caritate et benignitate ĩmenſa ſua ſapiã ſingula
debito tempore operat̃. Opus vero remuneratioĩs in ſummo benefaciet
cum ſingulis pccĩs et ſingulis mẽbris q̃ fuerat arma ĩiquitatis reddꝫ
iuſtam penã pro quãtitate et qualitate cõmiſſioĩs et tñ ſingulis bonis
voluntatibꝰ. verbis fcĩs et exẽplis iuſtam mercedem reſtituet ꝓ ꝗ̃tita-
te caritatis. Similiter et nos diligẽciam apponere debemꝰ vt ſingula
opera nrã quãtum vnꝗ̃ meliꝰ poſſumꝰ faciamus ex omni virtute dñi
nrĩ ihesu xpĩ et cũ oĩ deſiderio triũphantis et militãtis eccĩe et ſub no-
mine creatoris quaſi tota ſalus nrã et õnis laus dei et vniuerſitatis v-
tilitas ex vno opere dependeat quaſi nunꝗ̃ ad id opus reuerſuri neqꝫ
opus aliud poſtmodũ incepturi. Quociens enĩ aliqꝺ opus facimꝰ aut
ad aliud opus feruent̃ ꝓperantes ex ſolo deſiderio alteriꝰ operis ſtatim
laceſſit aĩmus in opere in quo ſumꝰ verbi grã. Cum ſumꝰ in oratione

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
168 E 25

vel in alio opere et ꝓponimꝰ ſcribē vel ſtudere vel aliud opꝰ facere ſtatim circa orōnē minuit nr̄ affectꝰ et citiꝰ abſoluimur ab īcepto

Benignitas dei

Alius ē mos dei ꝙ nullū iudicat ſcđm p̄teritā vel futurā maliciā vel bonitatē q̄ ipſe cognoſcit in hoīe ſed ſcđm p̄ſētem iuſticiā vel iniuſticiā. ſicut paulū nō dāpnauit ꝓpter p̄teritā maliciā, nec iudā ſaluauit ꝓpter p̄teritā iuſticiā. Sed nos miſeri q̄tumcūq̧ aliq̄s ꝓficiat in virtutibꝰ vel ſanctitate frequent̄ tn̄ p̄terite recordamur iniuſticie. Si aūt iuſtus cadens a via iuſticie in aliquo ſemel excedit et ſi reſipiſcat nequaq̄ tn̄ ſanctitatis preterite recordamur

Miſericordia dei

Alius eſt mos dei ꝙ nūq̄ bis punit iidipſum ſi vna pena ſufficiat et ſi ſequit̄ correctio inter flagella. Nos aūt miſerrimi ꝓ vna nobis illata iiuria centū ſi eſſet poſſibile grauiores moleſtias inferremꝰ

De cōformatione aīe ad deū

Fidelis aīa toto niſu cōformare ſe debet p̄dictis diuinis moribus pro poſſe ſuo. Quāto ei conformior erit in iſtis aīa creatori ſuo ī hoc ſeculo. tāto conformior erit in futuro. Et quāto conformior tanto beatior et tāto laudabiliꝰ deo et vniuerſitati vtiliꝰ. Jam gaudendū ē fideli aīe quia p̄dictos mores dei habebit in eterna vita cū ei ſimiles erimus et videbimꝰ eū ſicuti eſt

Oratio

Eya p̄iſſime deꝰ qui aīe nr̄e tuā ymaginē abſq̧ nr̄o deſiderio impreſſiſti. petimꝰ per oē q̄d tu es cū oī q̄d tu es predictos mores miſericordit̄ iprimere nobis ne iuanū circa nos laboraueris. ne iuacuū ymmo piculoſe viuamꝰ ſi nō tuū ſeruiciū circa nos ad finē debitū p̄ducamꝰ

In oībꝰ non poſſimꝰ deū ymitari

Sunt et aliȷ̄ mores in deo in quibꝰ non ē ymitandꝰ ſed pociꝰ ammirandus. ſ. ꝙ ipſe ſolus occulta cordiū ſcrutatur, ſolꝰ ſeipſum perfecte

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
168 E 25

cognoſcit et amat et fruit᷑ ac laudat. Ipſe ſibi ſolus ſufficit et non īdi-
get extrinſeco. ab ipſo ſolo omne bonū procedit. oīm beatitudo ī ipſo
ſolo conſiſtit. Ipſe ſolus habet īmortalitatem et īhabitat lucem īacceſ-
ſibilem. Ipſe ſolus de nichilo aliquid fecit. ipſe ſolus oīa in eſſe conſer-
uat. Ipſe ſolus pccā cōdonat. Ipſe ſolus ſcit horā iudicij. Ipſe ſolus ſit
numerus electoꝝ benedictꝰ deus. AMEN.

¶ Explicit tractatꝰ btī thome de aquino de diuinis moribꝰ

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
168 E 25

Incipiũt capitula tractat⁹ ſequentis

Capitulũ pꝛimũ. De cognitione	ꝑ deũ. pꝛimũ	
	ad deũ. ſcd̃m	pꝛincipale
	ꝓpter deũ. terciũ	
Capitulũ ſcd̃m. De dilectione	ꝑ deũ. pꝛimũ	
	ad deũ. ſcd̃m	pꝛincipale
	ꝓpter deũ. terciũ	
Capitulũ tercium. De fruitione	ꝑ deũ. pꝛimũ	
	ad deũ. ſcd̃m	pꝛincipale
	ꝓpter deũ. terciũ	
Quartũ capitulum. De vnione	ꝑ deũ. pꝛimũ	
	ad deũ. ſcd̃m	pꝛincipale
	ꝓpter deũ. terciũ	
Capitulũ quintum. De laude	ꝑ deũ. pꝛimũ	
	ad deũ. ſcd̃m	pꝛincipale
	ꝓpter deũ. terciũ	
Capitulũ ſextũ de graꝝ actione	ꝑ deũ. pꝛimũ	
	ad deũ. ſcd̃m	pꝛincipale
	ꝓpter deũ. terciũ	
Capl'm ſeptimũ de cõgratulatioẽ	ꝑ deũ. pꝛimũ	
	ad deũ. ſcd̃m	pꝛincipale
	ꝓpter deũ. terciũ	

Expliciunt capitula

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
168 E 25

Incipit tractatꝰ btī thome de aquino de beatitudine

BEati qui habitāt in domo tua dn̄e. domus dei eſt eterna
beatitudo qm̄ naturalit̄ omnis homo deſiderat. vt dicit
Auguſtinꝰ illa btitudo conſiſtit in dei cognitione. dilec
tione. fruicione. vnione. laude grārum actione et congra
tulatione. In pn̄ti vita cognoſcit̄ deꝰ per ſpeculū et enigmate vt dicit
apoſtolus. id eſt per fidem vel per creaturas obſcure. Nam magnitudīe
pulchritudine bonitate creature vt dicit̄ in libro ſapiēcie cognoſcibili
ter creator poterit intueri. Unde dicit auguſtinꝰ. Qui fecit magna ma
ior eſt. qui fecit pulchra pulchrior eſt. qui fecit bona optimꝰ eſt.

Primū principale cognitionis per deū Ca 1.

SEd in illa beatitudine cognoſcitur deus facie ad faciem ſicut eſt
hoc eſt deus per deum. Unde pſalmꝰ In luīne tuo videbimus lu
men. hoc eſt deū patrē in filio deo. et filium deū in patre deo. et ſpiritū
ſcm̄ in vtroqꝫ. Hec tanta res eſt vt dicit auguſtinꝰ vt in eius cōpara
tione nichil ſit totū. De iſto dicit apoſtolus. Tunc cognoſcā ſicut cog
nitus ſum. Deus enī cognoſcit nos nō per creaturā ſed per ſe deū. Ita
et ipſum ſimiliter cognoſcemꝰ. tūc oculo ad oculū deus manifeſtabitur
in omni diuina natura ſua. ſcꝫ potēcia. ſapiēcia. bonitate ⁊c̄ de quo di
cit yſaias. Uere tu es deus abſconditꝰ. Hanc cognitionē non operabit̄
angelus in angelo vel in hoīne. vel homo in angelo vel hoīne. dicēte
dn̄o per iheremiā. Non dicet vir frī ſuo cognoſce dn̄m. A minimo enī
vſqꝫ ad maximū oēs cognoſcēt me dicit dn̄s. Sed ſolꝰ filiꝰ dei operabi
tur in quolibet angelo et hoīne illam cognitionē. quia ipſo teſte nemo
nouit patrem niſi filius et cui voluerit filius reuelare. qui vtiqꝫ volet
electis reuelare ſicut dicit in iohāne. Pater quos dediſti michi volo
vt vbi ego ſum et illi ſint mecū. vt videant claritatem meā. Claritas
filij eſt claritas patris. Hec ergo btā cognitio iuſticiā conſummatā fa
cit et īmortalitatē adducit iuxta illud ſapiē. Noſſe te cōſumata iuſticia

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
168 E 25

eſt. ſcire iuſticiā virtutē et tuā. i. totā diuinā naturā. totā ſapiaꝫ potē-
ciā. bonitatē tuā radix ē īmortalitatis. De hac ſola cognitione gloriā
dū eſt elcīs iuxta illud iheremie. Non glorietᷣ ſapiēs in ſapīa ſua. nec
diues in diuicijs ſuis. nec fortis in fortitudine ſua. ſꝫ in hᷤ glorietᷣ qui
gloriatur ſcire et noſſe me

¶ Secundū principale cognitionis ad deū

Item cognoſcitᷣ ibi deꝰ ad deū. In illa btā cognitione quicq̄d cognoſ-
tur in deo vel de deo ducit ad deū et in deum ſiue ſit potēcia. ſapīa. bo-
nitas. caritas et ſimilia. Tanta ē enī in deo iocūditas et amabilitas vt
cognitꝰ ab aīa ſtatī ipſam ad ſe trahit eāq̄ꝫ vehementᷣ in ſe abſorbeat
ad ſimilitudinē adamātis q̄ virtute ſua fortitᷣ ferrū ad ſe trahit. Hoc
teſtatᷣ ſpūs ſcūs in cāticis. Oleū effuſum nomē tuū ideo adoleſcētule di-
lexerūt te. hoc eſt. tāta ē ſuauitas q̄ a te dn̄e inceſſantᷣ effunditᷣ. ꝙ ad
amorē tuū feruentes et fortes aīe pertrahuntᷣ. Sic cognoſcēs dn̄m ſau-
lus per vocē dicentē. Ego ſum ih̄s nazarenꝰ. mox tractꝰ fuit ad obedi-
endū diuine volūtati dicens. Dn̄e q̄d me vis facere. Sic et btā maria
magdalena vt cognouit ꝙ ih̄s accubuit in domo pharizei, ſtatī venit
in feruore afferēs alabaſtrū vngēti p̄cioſi

¶ Terciū principale cognitionis ꝓpter deū

Item cognoſcitᷣ ipſe ds ꝓpter deū. Nā finis cognitionis ipſe ē li-
cet eī aīa ex illa cognitione percipiat eternā beatitudinē ſicut
dn̄s teſtatᷣ. Hec eſt eī vita eterna vt cognoſcāt te ſolū deū et quē miſiſ-
ti ih̄m xp̄m illā beatitudinē non ꝑcipit finaliter ꝓ vtilitate ſua ſꝫ pro
manifeſtatione glorie dei vt glorificetur in anima beata trinitas. Ibi
limpide cognoſcit anima quod hic intellectꝰ capere nō poteſt. videlicet
quomodo eternus deꝰ et īmenſus deus vnꝰ ē in ſubſtancia et trinus in
perſonis. Item lucide cognoſcit quomodo filius eternaliter naſcitur a
patre et quō ſpiritus ſanctus continue procedit equaliter ab vtroq̄ꝫ.
Nec tamē vna perſona maior vel minor eſt altera nec dignior vel pri-
or nec poſterior eſt altera. ſꝫ ī ſingulis eternitas vera coeq̄lis maieſtas

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
168 E 25

Item ibi perſpicue cognoſcit aīa quō diuinitas et hūanitas inſeꝑabili-
ter vnita eſt in vna perſona ihesu xpi. et quitq̄d deus habet per na-
turā habet ille homo per grām. Et in hac cognitione trinitatis et vni-
tatis diuinitatis et hūanitatis xpi maxima eiꝰ beatitudo cōſiſtit. Item
teſte ſalomone oīm operū dei nemo rōnem aliq̄ꝫ īuenire poterit in hac
vita. et quāto magis īueſtigare laborat tāto minꝰ īueniet. Illic vero
maīfeſte cognoſcit aīa oīa opera diuina et maxīa et oīm rōez. creationē
celi et terre et oīm elementoꝝ ex nichilo. diſtinctionē ordinū angeli-
corum. ſapientiſſimā differenciā donoꝝ gratuitoꝝ et naturaliū. nā ſin-
guli angeli ſpecie et numero differūt ſicut ſtelle. Et ī ſingulis operibꝰ
diuinis delectabiť aīa ſupra modū. cognoſcēs ſingula opera dei eſſe opti-
ma ſuo tꝑe et optīo modo facta. teſte damaſceno. Si diuina voluntas
eſt ꝓuidencia. oīo neccē eſt q̄ prouidencia fiunt ſecundū certā rationem
et vt optīa et deo decentiſſima fieri: et vt nō eſt meliꝰ fieri. Item apte
videbit aīa ſingula dona a fonte diuino fluencia nō ſic effluere tamq̄ꝫ ab
ipſo recedāt. ſicut riuꝰ a fonte recedit. ſed ſꝑ ī ipſo integraliť manēt. ſi-
cut luna nō amittit ſuā plenitudinē ex eo ꝙ luna alia accēdiť ab ipſo
et ſine ſui dimuīcionē oībꝰ lumē cōmunicat. et diuiť in multa ſine ōni
ſua mutatione et ſui diminucioē. Ideoq̄ꝫ ſine dāpno oībus deſideratibꝰ
dat afflūeter vt dicit btūs iacobꝰ. Alioquin ſi ex donatione pauperior
fieret ſicut homo qui q̄d dat nō retinet iā non eſſet ſumme perfectus
ymmo cōtinue ſua ꝑfectio minuereť. Similiter dona ſua ſꝑ noua ſunt
quia nō eſt ibi preteritū et futuꝝ. ſꝫ ſꝑ pn̄s. et q̄d ſemel dat ſemper dat
alioq̄n mutatio eſſet apud eū. Ideoq̄ꝫ ſꝑ merito gratitudo debet eſſe tā-
ta nobis de ſingulis donis dei. ſicut cū ipſa percepimꝰ prima hora. Ex e-
adem rōe ſingula opera dei noua ſunt. Et quicq̄d ſemel facit ſemꝑ facit
ꝓpter īmutabilitatē ſuā. Vn̄ pater dicit ad filiū. Ego hodie genui te.
licet multis āniis ante fuerat fcā diuina generatio et hūana. ideo cum
eadem gratitudine nobis ſꝑ debet eſſe pre oculis ſicut qn̄ primitꝰ fecit
et in ea gratitudine oīa oꝑa ſua facit. Itē lucide videbit aīa q̄d hic oc-
cultū ē quō deꝰ idem ipſe īmutabilis ſimplex et īdiuiſibilis ſecundū ma

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
168 E 25

gis et minꝰ ꝑticipat᷑ ab angelis et ſanctis ſecundum ꝙ magis et minꝰ
diuinis moribus ſimilātur ad inſtar ſolis qui vnū magis alium minus
calefacit. Similiter ad īſtar cibi qui vni ē occaſio īfirmitatis. aliȷ̄ ſa-
nitatis. qui vni ē ſapidus alteri inſipidꝰ ſcđm ꝙ plus vel minꝰ natura
illoꝝ cū cibo illo conuenit vel cum ſole. Item ibi cognoſcet aīa ſummā
bonitatē et ſapīam dei pꝛīcipiū eſſe oīm creaturaꝝ et opm diuinoꝝ. nā
bonitas dei ꝓducit in eſſe creaturas. ſapiā vero conſtituit differenciā
inter ipſas. Ex ſumma igit᷑ ſapiā et bonitate īſcrutabili facit aurā nūc
frigidā. nunc calidā: nunc ſiccā: nūc madidā. nunc ꝓcelloſam nunc trā-
quillā. Ex eadem ſapīa et bonitate facit vnū diuitē alium pauperē. v-
nū foꝛtem aliū debilem et īfirmū. aliū foꝛmoſum et alium defoꝛmē. Ex
eadem ſapīa et bonitate mō facit vnā creaturā ſenſibilem aliam inſenſi-
bilē. aliam rōnalem aliam ſine ratione. vni dat vnā foꝛmā alteri aliā
Ideoqꝫ teſte eccleſiaſtico. Opera dei oīa bona ſunt. et non ē dicere hoc
eſt nequiꝰ illo. Oīa enī tpe ſuo compꝛobabunt᷑ nec ē infernꝰ peioꝛ ce-
lo. dicēte yſidoꝛo. Sicut celum ſideribꝰ ita infernꝰ dāpnatis hoībꝰ et
demoniȷ̄s oꝛnabit᷑. Equaliter enī cōmendat iuſticiam iudicis iniquoꝛū
deuaſtatio ſicut innocentū defenſio. Item licꝫ teſte apoſtolo. Incompꝛe-
henſibilia modo ſunt iudicia dei de dampnandis et inueſtigabiles vie
eius de ſaluandis. ibi tamen compꝛehendet aīa ꝙ vniuerſe vie dn̄i fue-
runt miſericoꝛdie et veritas ad iudicandū. Miſericoꝛdia reſtrixit iuſti-
ciāꝫ ne nimis ſeuere ageret iuxta illđ. Cū iratꝰ fueris mīa recoꝛdabe-
ris. Et iuſticia tēꝑauit mīam ne nimis parceret. Nam facultas venie
īcentiuū tribuit deliquēdi. Iuſticia ſemper miſericoꝛdie᷑ pꝛuit. et mīa
ſꝑ ſcđm iuſticiā ꝑegcit. O ꝙ̄ occulta ſūt in pn̄ti dīna iudicia. Quis enī
īueſtigare poteſt cū dixerit dn̄s. Iacob dilexi et eſau odio habui anꝙ̄
nati eſſent. qđ viciū deteſtaret᷑ ī eſau et quā virtutē diligēt ī iacob cū
nullū iudicꝫ niſi ſcđm pn̄tē iuſticiā. Silr̄ cū duo pueri poꝛtant᷑ ad bap-
tiſmū vnꝰ natꝰ de fideli moꝛit᷑ an̄ baptiſmū deſcēdens ī limbū alt᷑ natꝰ
de infideli poſt baptiſmū moꝛiens ſtatim euolat ad celū. Similiter ꝙ̄re
dominus iheſus vni latroni tantam graciam dedit alteri vero nullam

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
168 E 25

Similiter q̄re iudā finaliter cadere p̄misit et nullū alium apostoloꝝ. Et q̄re ab vno diu grauia et multa pecc̄a sustinꝫ vt a dauid. aliū vero pꝰ primū pecc̄m dāpnat sicut saul· hec soluit glosa sup genesis dicēs. Nouit dn̄s cui pcat vsq ad cōmutationē in meliꝰ. sicut peparcit aaron quē non perdidit cū alijs in cōflatione vituli aurei. sic pepcit ezechie cōtra quē dederat sināꝫ mortis et tn̄ postea xv ānos ad viuendū dedit. Item nouit cui parcat ad tēpus q̄uis p̄scierit eū. in meliꝰ eū nō mutari. Sicut peccōribꝰ ante diluuiū dedit centū ānoꝝ spaciū penitendi et postea oēs hoīes perdidit per diluuiū p̄ter octo. Itē nouit cui non parcat vt nec mutationē eiꝰ expectet· sicut igne et sulphure cito pdidit zodomitas· dathan et abiron terra viuos absorbuit īmomēto. Hec oīa lucide videbit in speculo eternitatis et quicq̄d augere potest suā btitudinem· et de singulis habebit gaudiū cū electis. Itē cognoscet ibi aīa quō sapiens deꝰ oīa opera diuiā. angelica et huāna sp conuertit ad optimum hoc ē manifestationē glorie sue et āgelis et hoībus ad fruitionē diuiē nature vel spie. Et licet malū in se nec speciē habeat nec originē. singula tn̄ mala opa ordinat ad magnū bonū sapientissimꝰ deꝰ qui in domo sua nichil iordinatū derelinquit. Miserabilē et irrecuperabilē casum āgeloꝝ et obstinatā maliciā eoꝝ ordiāuit ad exercitiū et coronā iustoꝝ Iuxta illud bernardi. Iocundū dei iudiciū ē q superbꝰ ille huiliū malleator ipso nesciēte fabricat eis coronas perpetuas ipōs īpugnando.

Similiter vnicū casum soliꝰ hoīs ade cōuertit in admirabilē tociꝰ huāne nature exaltationē. Ex hoc enī huāna natura diuine nature inseparabiliter vnita est. in persona dn̄i ihū nō conuersione diuitatis in carnē sed assumptione huānitatis in deū. De quo crisostoꝰ. Reuera magnū et mirabile ē carnē nr̄am sursum sedere et ab angelis et archangelis adorari qđ nequaq̄ fcm̄ fuisset si adā non peccassꝫ. Dn̄ leo papa Si hō ad ymaginē dei fcūs in sue nature hōre pstitissꝫ nec dyabolica fraude deceptus a lege sibi posita deuiassꝫ. creator mūdi creatura nō fieret. nec sempiternꝰ tpalitatē subiret. deꝰ nec equalis deo pr̄i filiꝰ formā serui et similitudinē carnis pecc̄i assuēꝫ. Silr̄ iniquā venditionē ioseph mutauit

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
168 E 25

in ſalutē maxīaꝫ frīb9 venditoꝛib9 et egipto q̄ ſi vēdit9 nō fuiſſet tota
egipt9 et circūiacētes ꝓuincie inedia ꝑiſſent . qꝺ ꝓꝛijs frīb9 veniēti-
b9 in egiptū ꝓ ānona cōꝑanda teſtabat̄ dicēs· Nolite timere ꝓ ſalute
Et ipſi ſimilit̄ teſtabātur rn̄dentes ei. Salus nr̄a ꝛc̄. Silr̄ grauiſſimum
pcc̄m qꝺ ab īitio fc̄m fuit cū de cōſilio et īuida ꝓmotione iudeoꝝ vendi
tus fuit fili9 dei et tradit9 et blaſphemat9 ad moꝛtē turpiſſiāꝫ cōdemp
natus. crucifix9· int̄ latrones ſuſpenſus. H̄ malū peſſimū oꝛdinauit dn̄s
ih̄s ad pcc̄i deſtructionē. angelice ruine reꝑationē. diabolice poteſtatis
diminutionē. captiuoꝝ ī limbo ereptionē. celeſtis ianue aꝑitionē et re
ſerationē. et vt q̄libet pccōꝛ multo facili9 q̄ꝫ antiq̄ pꝛēs ſciſſimi. ꝓmere
ri poſſꝫ īmediatū trāſitū poſt pn̄tē miſeriā ad dīnā fruitionē. O īeffa-
bilis ſapiā q̄ tm̄ malū cōuertit in tm̄ bonū. Silr̄ illꝺ graue pcc̄m btī pe
tri pꝛo t̄na negatione dn̄i cōuertit ad bonū magnū pccōꝛib9. vt apud
eū quē ecc̄ia caput habē debebat. vberioꝛē cōpaſſionē et miāꝫ īueniret
Dicit ei eccleſiaſtic9. Qui nō ē tēptat9 q̄lia ſcit. Et q̄ nō ē exꝑtus pau-
ca cognoſcit. Q̄uo ei medic9 q̄ nō patit̄ cōpati poteſt egroto. Non com
patit̄ famelico ſaturat9. neqꝫ pccōꝛi iuſt9. Ex eodem caſu btī petri dn̄s
ih̄s pꝛeſumptionē oīb9 hominib9 āputauit. Similiter graue peccatū
infidelitatis beati thome redegit domin9 ih̄s ad bonū tocius eccleſie.
Magis enim credi opoꝛtebat de reſurrectione dn̄ica beato thome ex
viſu et tactu cicatricū: q̄ꝫ beate marie magdalene que ſolis verbis cre
diderat angeloꝛum. Similiter pertinaciā ſauli conuertit deus in ſalutē
oīb9 ecc̄is. cum pꝛoſtratus ſeuiſſim9 perſecutoꝛ fc̄us eſt euāgelij fide-
liſſimus p̄dicatoꝛ. Valde enim laudabile fuit nomē domini iheſu coꝛam
regibus iudeis et gētibus conſtāter ānunciare. qꝺ tāto feruoꝛe in da-
maſco expugnare venerat et delere. Similiter graue peccatum et con-
tumeliā q̄ꝫ ſuſtinuit in nuncijs ſuis ꝓphetis apoſtolis. martiribus con-
uertit in fulcimentū noſtre ſpei cunctis fidelibus· Niſi enim fidem ca-
tholicam ſuo ſanguine defendiſſent nequaq̄ꝫ dn̄i iheſu nomē ad nos cū
fide catholica cū tāto roboꝛe ꝑueniſſet. Unde yſaie. Niſi domin9 reliq̄ſ
ſet nobis ſemē ſupple in ap̄lis et martiribus. ſicut zodoma et gomoꝛra

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
168 E 25

Ita eciā ſapiēs q̄ olim cōuertit aquā ī vinū mutabit oēm tēptationē
et tribulationē h9 miſerie ī ſtatū et̃ne glorie et repōderabit eterna et
īmenſa mercede. Iuxta illud ap̄li id enī qđ in p̄nti momentaneū et leue
eſt tribulationis ſupra modū in ſublimitate eternū pond9 glorie ope-
rabat̃ in nobis. Ibi enī cognoſcet aīa vehementē diligenciā creatoris
circa ſalutē generis huāni q̄ in primo apparuit cum vnūquēq3 hoīem
ad ymaginē et ſimilitudinē ſuā fecit. Dein vnicuiq3 angelū deputauit q̄
eū in mat̃no vtero cuſtodiret natū ab īſultu demonū defēſaret. Neceſſa
ria corporis ſingulis momētis conuenientiſſiā miniſtrauit. Deinde ab
originali pccō vnda baptiſmatis aīam emundauit conferens ſpm̄ ſcm̄
cum oībus donis ſuis et ſingulis virtutib9 in filiū q3 adoptauit. Poſt
modū in adoleſcentia qn̄q3 in ſompno. qn̄q3 interna īſpiratione ad eter
nam ſalutē mutauit. Foris autē per creaturas q̄s ſingulis ſic īſtituit
vt ad īuiſibilem creatorē aīaʒ introducāt. Similit̃ per efficaciſſiā ex
empla mortuorꝫ hoīm et viuorꝫ. Similiter p ſacrā ſcripturā que nobis
viā celeſtē luciđiſſime demonſtrat qualiter hō ſe habere debeat ad deū
qualiter ad ꝓximū. qualiter ad aīcos quō ad īimicos. qualiter ad pre
latos q̄liter ad ſubditos. qualiter ad viuos qualiter ad mortuos. Sed
quia non oēs ſcripturā intelligūt addidit doctores et nuncios fideliſſi
mos qui eā exponunt vniuerſis fideliter et deuote. In eadem ſcriptura
per p̄dicatores nūc minis terret. nūc blādicijs et promiſſis allicit miſe
ros pccōres ad ſalutē. Qui nūcij dum qn̄q3 ab exteriorꝫ ſollicitudine in
contēplatione diuina quieſcūt. qđ deo placet ſup oīa ad īuenđā tn̄ di-
ligēciā ſuā circa pccōres qui forte nūq̄ curāt ſaluari. aduocat multitu
dinē nunciorū ab ea q̄ete q̄ ſibi delicias facit ad ſollicitudinē peccatorꝫ
dicēs in cāticis. Aperi michi ſoror mea quia caput meū plenū eſt rore
qđ gregori9 exponit dicēs. Dum ſponſa dorīt dilect9 ei vt aperiat pul
ſat. quia dū mens ſibi p ocium intendit. xp̄s multa opera pccōrum in h̄
mūdo tolerat. quia niſi ſp̄uales viri ad doctrinā ſe accingāt. nūq̄ ſeip-
ſos carnales vel cognoſcāt vel corrigere curāt. vult igit̃ ſponſus vt ali
qn̄ ociū dimittat̃ et ad edificationē ꝓximorꝫ ſp̄uales quiq3 ſolicitent̃. q2

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
168 E 25

dum perfcī viri ſibi ſolum per interiorē quietē intendūt dolꝫ ſponſus
ꝙ ſeculares magis ac magis ad peiora corruūt dū eum ꝓpter ſilencium
ſpūalium. minus ac minꝰ cognoſcūt. Qm̄ aūt hec oīa ꝓ ſalute minime
ſuffeciſſent ꝓpter diuerſa et grauia vulnera pccōrum. ideo ds pr̄ ineffa-
bili mota diligēcia miſit vnicū filiū ſuum qui diligeret conſiderās quō
in ſingulis mēbris oīpotentē deum pccōres offenderunt. habundantio
rem emendā quā meruerat genus hūanum exhibuit in cruce in mēbris
ſingulis deo prī. In qua cum clamore valido et lacrimis in mēbris ſin
gulis vulneratꝰ. ſalutē perditā humano generi reſtituit a pr̄e pro ſua
reuerencia exauditus. Et ne ſalus optēta periret verba ſua mores et
exempla conſcribi fecit in quatuor euāgelijs ex quorū imitatione ſalu-
tem perpetuā meremur. Super hec oīa pro manifeſtatione diligencie
ſue ſanctiſſimū corpus ſuum et ſanguinē conſecrauit et vim dedit con-
ſecrādi non tantum vni homini bono nec tm̄ vno tempore vel vno lo-
co ymmo ſacerdotibꝰ criminoſis eandem contulit poteſtatem vt omni
tempore et loco in eucariſtia et ſacris ceteris conſolationem ſpiritus
et peccatorum medicinā homines inuenirent. Si enim tm̄ perfecti epī
et ſacerdotes criſma et corpus dn̄icum conſecrare poſſent. innumerabi
les homines ſine extrema vnctione et viatico morerentur. Inſuper p̄
latos ſpirituales et ſeculares conſtituit qui eciā inuitos cogerent ad
obſeruantiam preceptoꝝ et manifeſtis criminibus penis varijs et ſen-
tencijs mortis ſubditos coercerēt. Hec oīa ſine adiutorio noſtro et de-
ſiderio facē potuit et fecit et nichil obmiſit eoꝝ q̄ neceſſaria fuerūt ad
nr̄am ſalutē teſte dn̄o in yſaia. Quid vltra debui facere tibi et non feci
p̄ter hoc ſolū ꝙ non violentꝰ ad celū nos nō trahit h̄ ideo dimittit quia
iuſticie ſue nō cōuenit īuitū aliquē coronare cui liberū arbitriū dederit
in h̄ hoīez ſibi aſſimilās ꝙ a neīe cogi p̄t vn̄ augꝰ. Qui creauit te ſine
te nō iuſtificabit te ſine te. Creauit te nolentē nō iuſtificabit niſi vo
lētē. Et qꝛ conſenſū libere volūtatis exigit. ideo fere tota ſalus hoīm pe
rit. Veniet tēpus cū apparebit īnocentia creatoris circa ſalutē hūani
generis licet deus apud plurimos iudicetur reus quaſi ſaluare nolit

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
168 E 25

quos redemit qn̄ manifeſtabit̄ cū ꝙ̄to ſerio filiꝰ dei pro ſalute ſuorum ĩimicorū laborauit. In tota enĩ machina mūdi teſte bernardo nō tm̄ laborauit. In alijs eĩ operibꝰ dixit et fcā ſunt. ꝓ hoīs vero ſalute ſuſtinuit in verbis contradictores, in fcīs obſeruatores, in morte illuſores. Qui eciā in teſtimoniū diligencie ſue cicatrices vulnerū ad celū duxit q̄bus irā pr̄is fortiꝰ mitigaret et grām pccōribꝰ ĩpetraret

Ca. ſcðm. Primū principale dilectiōis per deū

Ex illa cognitione beata amabit̄ deus p̄ deū ab aīa glorificata. Hoc eſt per ſpm̄ ſcm̄. Quitq̄d autē creatura facit ſub noīe creature ĩperfectū eſt. Iſtud enĩ ĩpetrauit dn̄s ih̄s fidelibꝰ ſuis cum dixit ad patrem. notū feci eis nomē tuū per fidem. et notū faciā per ſpeciē. vt dilectio qua dilexiſti me in ipſis ſit. Et dilectio qua pat̄ diligit filium ē eterna et ĩmenſa ſcʒ per ſpm̄ ſcm̄ qui ē nexus vtriuſqʒ. Eadem dilectio dicit gloſa qua pater diligit filiū eſt in oībus iuſtis. per eādem eĩ aīa glorificata diligit deū et diligit̄ a deo. Alioquin aīa teſte auguſtino que non q̄eſcit niſi in deo ad quē fcā eſt. nūꝙ̄ vere et ꝑfecte quieſceret niſi creatori ſuo in amore vicem rependeret. Cum aūt teſte bernardo deus aīam amet. eternitas amat. ĩmenſitas amet cuiꝰ magnitudinis non ē finis. cuiꝰ ſapiē non eſt numerus. neceſſe ē aīam deū ĩmenſe et eternaliter reamare ſi debet ĩ deo perfcē quieſcere. Hoc non fit niſi per ſpiritū ſcm̄ de quo dicit apoſtolus. Caritas dei diffuſa eſt in cordibꝰ nr̄is per ſpm̄ ſanctū qui datꝰ eſt nobis. Ibi dicit gloſa. Caritas dei et deꝰ eſt et donū dei eſt. Et quia deꝰ dilexit nos. vt a nobis diligeret̄ ſpm̄ ſanctū dedit nobis. Si aūt ĩ caritate q̄ virtꝰ eſt in illa btītudine diligeremꝰ deū. ſupflue dediſſet ſapientiſſimꝰ deꝰ ſpiritū ſanctū. Hec fuit olĩ opinio magiſtri in ſentēcijs. Moderni aūt aliter ſentiūt tene qđ placet. Sʒ ad hoc dedit ſpiritū ſanctū vt aīa btā ipſi vicē rependeret in amore et ſic in ipſo quietē oīmodā reperiret. Ad intelligenciā huiꝰ notandū eſt ꝙ in ihoē ſcriptū eſt ꝙ pater diligit filiū. Et iterꝫ ſcriptū eſt in perſona xpī. Ego diligo patrē. Hec dilectio non ē minor ꝙ̄ diligēs et dilectus

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
168 E 25

quia ſpūs ſcūs ē amor pr̄is et filij. nec min⁹ amat̄ ab amāte et amato
ipſe amor ꝙ amās ab amato vel amat⁹ ab amāte. Et hec ē illa ſereniſ-
ſima et iocundiſſiā et pfectiſſiā triū pſonaꝝ ī vna ſbā dilcio. vbi amās
eſt idem ꝙ amat⁹ et amat⁹ idem ꝙ amās. amor idem ꝙ amans et ama
tus. amat⁹ et amās idem ꝙ amor. vbi amās amat⁹ et amor penit⁹ v-
nū eſſe coīcant in vno velle conueniūt. vnū nolle hn̄t. idem poſſe ꝑtici
pāt. ymmo totū poſſident. Ibi vnū ſummū qđ ē oē bonū in cōi et tn̄ ī-
ſolidū poſſidet̄. Nulli⁹ ibi boni ſine dilectione ē poſſeſſio. In hac dilec-
tione null⁹ defcūs. nulla omiſſio. nulla vnꝙ turbatio. nulla interpola-
tio. De hac dilectione totū mūtū ē qđ loq̄mur eciā ſi ſummo ſtudio loq̄-
remur. Hec ē cui⁹ vnio aīam ſibi vnitā vere btām facit. Hec ē gaudiū
de quo dicit̄. Vt gaudiū meū ī vobis ſit et gaudium vrm̄ īpleat̄. Quid
ē gaudium pr̄is et filij niſi amare et amari et talit̄ amari. Quo anima
famelica ſaturabit̄ niſi huic gaudio vniat̄ vt ipſa in h̄ gaudio et gau-
dium h̄ in ipſa ſit et ei⁹ ſic gaudiū īpleat̄ cum amāti ita vnita fuerit
et amato ꝙ ſe in tā feliciſſiā vnione amare ſentiat et amari

Secundū principale dilectionis ad deū

Ibi eciā amatur ds ad deū. Nam amor dei vehemēter ducit deū
in aīam et aīam in deum iuxta illđ iohānis. Qui manet in ca-
ritate in deo manet et deus in eo. Quare? Quia ds caritas ē. O ꝙ felix
aīa q̄ ſe abſqꝫ interpolatione ex oī virtute ſancte trinitatis ad oē et ꝑt
omne qđ ipſa eſt ſentit ſe amari et deum tanto amore circa ſe occupari
quaſi oīm creaturarū ſit oblitus. Cuius beatitudo augetur cum econ-
uerſo amore ſanctiſſime trinitatis cum oībus virib⁹ ſuis penitus ſe im-
mergit. Tunc implebit illđ beatiſſimū preceptū qđ ſecundum expoſiti
onē beati auguſtini in hac vita impoſſibile eſt impleri. Diliges domi-
num deum tuum ex toto corde id eſt intellectu ſine errore. ex tota ani-
ma id eſt memoria ſine obliuione. ex tota mente id eſt voluntate ſine
contradictione. Tunc enim anima numꝙ errabit in amore dei. vt deo a-
liꝙ creaturā equet vel preponat. nūꝙ obliuiſcet̄ ad momentū amoris

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
168 E 25

diuini qui ſꝑ pn̄s eſt. Nūq̄ꝫ contrariū ſentiet amori dei ſicut heu ī iſta vita frequēter aliq̄d equiparat deo vel prepōderat vel aliquid diligit ꝓpter qđ deū minꝯ diligit et ſepe dei obliuiſcet̄. vel appetit aliquid diuine voluntati contrariū. Ibi eciā implebit̄ hoc preceptū ſꝫ expōnē criſoſtimi dicentis. Quid eſt deū diligere ex toto corde niſi vt cor tuū ad nulliꝯ rei dilectionē magis inclinatū ſit q̄ꝫ dei. nec delecteris in ſpē amplius q̄ꝫ in deo. non in honoribꝯ. non in auro. non in amicis ꝛc̄ ſed pre hijs oībus deū ames. Si aūt in aliquo hoꝝ occupatꝯ fuerit amor cordꝭ tui iam nō ex toto corde deū amas. Pro q̄ꝫta enim parte fuerit cor tuū ad aliq̄ꝫ rem ꝓ tanta parte minꝯ ē ad deum. Quid ē deū diligere tota aīa· Certiſſimū habere aīm in veritate et firmū eſſe in fide. Quid ē deū diligere tota mente. vt oēs ſenſus tui deo vacēt intellectꝯ. ſapīa. cognicio. memoria. Qui ergo aliq̄d hoꝝ occupat circa tēpalia iā nō ex tota mente diligit deū. Hꝫ eciā īpoſſibile eſt hic īpleri

Terciū principale dilectionis ꝓpter deū

Ibi eciā diligit̄ deꝯ ꝓpter deū. Aīa eī ibi diligit deū. non ob hoc ſolū q̄ꝛ ſibi bonꝯ eſt· largꝯ et miſericors. ſed ob hoc multofortiꝯ q̄ꝛ ſimpliciter ī ſe bonꝯ· largꝯ· et miſericors eſt· Et q̄nto ſincerꝯ amat deum ꝓpter īnatam ſibi bonitatē· et non ꝓpter ꝑticipationē btītudinis ipſius tanto beatior eſt aīa licet cōmunicacio beatitudinis diuine nequaq̄ꝫ ipſam moueat ad illā ſinceritatē amoris. Eya q̄nte iocnuditatis aīe naſcit̄ q̄n creatori vicem rependit in ſinceritate amoris· quē nulla ſanctitas· vel boītas in anima· vel vtilitas traxit ad amorē aīe· ſed innata boītas vt cōmuīcaret aīe eternā beatitudinē in ſeipſo ꝓ qua cōferenda cū diligencia maxima laborauit. De hac diligēcia dicit epiſcopus pariſienſis hoc ē ꝓprium bonitatis vbiq̄ꝫ· vt ad ſui fruitionē aliquos aſſociet et ſe eoꝝ malis portandis· atq̄ꝫ dolēdis oīno exponit. Tanta aūt bonitas dei cui non eſt menſura· vel numerꝯ tantam requirebat ſocietatis coniunctionē vt de oībꝯ bonis ſuis nullū incōmunicatū retineret et de malis ſuoꝝ nullū ſuſceptū relinqueret. Ipſa eciam boītatis

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
168 E 25

eiuſdem imenſitas pro ipſa fontis abiſſali copioſitate fluxus habere de-
buit vſqz ad vltimum et ſupremū vt eſſent opera mīe et beniuolencie
ab ipſo fluēcia vltraq̄ et ſupraq̄ quo ſe extēderet nō haberet et hoc in-
dubitanter erat ſuiipſi⁹ largitio quo nichil magis in bonis habeat vt
conferat et mortis amicorū ſuſceptio quo nichil amici in malis magis
hn̄t vt ipſe ſuſcipiat. Vehementer ibi accendit̄ ad amorē dei aīa ex ſin-
gulis que in deo ſunt naturaliter. ſcz potēcia. ſapiā. bonitate ꝛc. Spūa-
lius tn̄ inflāmmatur cum feruore tocius trinitatis quaſi oīm oblit⁹ to-
taliter ſit et continue ſentiet in ſe fundi teſte ezechiele vult⁹ aīalium
id eſt oīm ſcōꝝ ſunt vt carbones ignis ardentiū. Nā teſte dauid. Car-
bones ſuccenſi ſunt ab eo et non eſt ibi quiſq̄ qui ſe abſcondere valeat
a calore eius. In pn̄ti vita nūciauit ſponſa ſponſo. quia amore tuo lan-
gueo vt dicitur in cāticis. In pria vero pn̄cialiter dicit̄. Amore tuo
inceſſanter ardeo. Languor hoī ſompnū ſubtrahit cibum delicatum in-
ſipidum reddit vires corporis et decorē adimit oēm ornatum poſtpoīt
carnalis amicicie obliuionē inducit. Hec oīa ver⁹ amor in aīa ſimilit̄
operatur. ardor eciam humorem exſiccat materiam ſibi coniunctā pe-
netrat. Ita eciam in patria fidelis anima per caritatem ab omni car-
nali concupiſcēcia ſeparatur. et iceſſanter diuinis gaudijs penetratur.
Et valde mirabile eſt cum teſte moyſe deus noſter ignis conſumens ſit.
et natura ignis ſit cōſumere. omnia in ſe. et iuxta ſe poſita. ꝙ anima ex
tanto feruore non conſumitur. Item licet anima ex ſingulis dei operi-
bus paruis et magnis ad amorem dei accendatur. ſpecialius tamen ex
quibuſdam dei operibus domini iheſu criſti vehemencius inflamma-
tur. vt eſt incarnatio. natiuitas. circumciſio. baptiſmum. ieiunium.
corporis et ſanguinis ſui conſecratio. in cena humilis pedum ablu-
tio. mirabilis paſſio. glorioſa reſurrectio. mirabilis aſcenſio. ſpiritus
ſancti miſſio. ſuiipſius frequens in ſacramento exhibicio. equitas circa
omnes in extremo iudicio. Nam hec omnia quelibet anima propter ſe
ſolam reputat eſſe facta. Eſt ibi aliud inflammans animam ad aman-
dum deum ſcilicet diuina humilitas de qua nimis admiratur anima.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
168 E 25

Nam deus oīpotens ſingulis angelis. ſciſqꝫ aīabus in tm̄ ſe ſubicit q̄i
ſit ſeruꝰ empticiꝰ ſinguloꝝ quilibet vero ipſoꝝ ſit deꝰ ſuus. Ad hoc ī-
nuendū trāſiens miniſtrabit illis dicens in pſalmos. Ego dixi. dīj eſtis.
Summe quippe perfectꝰ deus ibi cōplebit. qd̄ hic docuit. Q̄nto maior es
huīlia te ī oībus. Qui q̄uis preſit oībus dignitate et diuina maieſta
te. oībus tn̄ ſubicit̄ huīlitate. O q̄ꝫ raro cōueniūt iſta duo oībus p̄eſſe
ꝑ iuſticiā et tn̄ oībꝰ ſubeſſe per huīlitatis grām. ideo numerat̄ hec aīa
cum amore. valde aūt īflammat amiciciā et conſeruat. nūq̄ꝫ velle p̄eſſe.
vel parē eſſe. ſed oībus et in oībus velle ſubeſſe. Hec aūt huīlitas cau
ſat̄ ex multitudine bonitatis et diuīe nobilitatis. ſicut arbor ex mul
titudine fructuū inclinat̄. Similiter inflāmat ad diligendū deū ſpecia-
liter huīlitas xp̄i qui cum in forma dei eſſet equalis deo patri nō ſolum
minorari noluit ab angelis ſed et carnis pcc̄i ſimilitudinē aſſumēs. ym
mo eciā excelſus ſuꝑ oēs hoīes factꝰ eſt abiectio plebis et oppbriū peſ-
ſimorū hoīm. O imenſa huīlitas q̄ deū īpaſſibilem et īmortalē coegit
eſurire ſitire laſſari miſerabiliter mori xx̄. Eadem huīlitas coegit crea-
torem angeloꝝ et hoīm inclinari ad infimā ꝑtem corporis piſcatoris.
hoc eſt ad pedes apoſtoloꝝ ī lotura. Eadem huīlitas incōprehenſibilē
dn̄m maieſtatis coegit frequēter venire ſub ſpecie panis et vini ad cō
ſolationē fideliū in ſacramēto. Eſt et aliud inflammās aīam ad aman-
dum deū ſcꝫ pacīa diuina q̄ ibi apparuit qn̄ inimicis ſuis centū annorū
ſpaciū ad viuendū dedit. q̄uis in eadem malicia eos ꝑdurare p̄ſciuerat
O qn̄ta diſſimulauit in illo tp̄e in paganis et iudeis. qn̄ electi ſui et iu-
dei precepta ſua contēpſerunt ipſumqꝫ in deſerto varijs malis et nouis
īuentioibꝰ irritauerūt. et cū cariſſimos ꝓphetas ſuos nūcios occiderūt.
ipſum et morte turpiſſiā dāpnauerūt. et memoriā ipſius de terra penitꝰ
delere diſpoſuerūt et apoſtolos ſuos quibꝰ mundꝰ nō erat dignꝰ miſera
biliter tractauerūt. Heu q̄ꝫtas īiurias diſſilāt a paganis. iudeis. hereti
cis. et falſis xp̄ianis. qui eciā ab hijs qui xp̄iani vident̄ et boni xp̄iani.
ymmo eciā religioſi et in ſanctis religionibꝰ conſtituti tamq̄ꝫ īimicus
continue īpugnat̄. Sub veſte enī religioſa diuerſa crimina infidelium.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
168 E 25

cõmittere nõ verent᷑. Et gloſa dicit ſuper matheum ꝙ deteſtabilioꝛ ē qui ſub noīe fideli agit opera infideliū ꝙ̄ aperte paganus. Pꝛo ſingulis vicibus pacie diuine a principio mundi vſqꝫ ad finē ꝓuocatur anima valde ad amandū deum eternaliter. quia tāta lucet virtus diuina cum vicia peccatoꝝ diſſimulat ꝗ̄nta lucet cum peccatoꝛes a vicijs emundat Et tanta fulget cum dāpnatos eternaliter cruciat ꝗ̄nta fulget cū electos in eternū remunerat. ¶ Eſt ibi aliud aīam inflammās ad amandum deum videlicet cognitio diuine fidelitatis que in hoc apparuit ꝙ ſuper multiplicem conſolationem ſpūalē prouenīētem ex ſcripturis ex lacrimis ex deſiderijs ſanctis ex diuinis officijs ex ſanctoꝛū doctrinis et exemplis. ex laude et graciaꝝ actione. ex oꝛatione et confeſſione. et ſimilibus deus pater coꝛpus et ſanguinem vnigeniti dilecti filij ſui domini noſtri ihesu xpī. ſub ſpecie panis et vini ad delectabilem refectionem animarū. tam continue miniſtrauit ī quo totū quod ipſe eſt et habet cū ſpiritu ſancto in ſummo dedit. Nichil enim eſt extra coꝛpoꝛalem. et ſpiritualem et diuinam naturam. Coꝛpoꝛalis vero apprehendit omne quod quinqꝫ ſenſibus percipitur. Spiritualis natura cōtinet angelos et animas. et omnia dona ſpiritualia et virtutes. Diuīa natura totum quod eſt optimū naturaliter in ſe habet. Cū ergo coꝛpꝰ et ſanguinē filij ſui deꝰ pater ſub ſacramēto dedit tūc coꝛpoꝛalē ſubſtāciā in ſūmo contulit. Qn̄ vero aīaꝫ eiuſdem filij dedit tūc ſpūalē ſbāꝫ in ſummo tradidit cuiꝰ aīa oībus āgelis et ſcīs aīabus ꝑfcioꝛ grā in oī ſanctitate fuit. Inſuꝑ in eo totā diuinā naturā obtulit oē bonū in ſe naturalit᷑ et eternalit᷑ cōtinentē. nec hꝰ ſemel tm̄ aut bis ī tota hoīs vita fecit ꝑmmo quocūqꝫ tꝑe quocūqꝫ loco a q̊cūqꝫ ſacerdote fideli. vel īfideli bono vel malo ſalutare illd ſacrificiū ī foꝛma eccīe oblatū fuerit. tociēs deꝰ pr̄ cū ſpū ſcō ſingulis aīabꝰ ſe totū ad fruendū exhibꝫ. Sed heu pauci ſūt q̇ hāc fidelitatē ꝑſpicacit᷑ recognoſcūt. et heu paucioꝛes ſūt q̇ ad ꝑceptionē tāti muneris vt ī eis ſcđm oꝛdīationē dei cōtinue ꝓficiāt cū debita gratitudine ſe abilitaē cōtendāt. O āmirabilis fidelitas ihū dn̄i nr̄i q̇ mille ducētis ānis. et āplꝰ ab īdigne cōficiētibꝰ et ſumētibꝰ et īcantantibꝰ

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
168 E 25

in ſacramēto tantā elegit contumeliā ſuſtinere vt in hoc tꝑe poſſꝫ cor‑
pore et ſanguīe ſuo vnā aīam ſaciare cui nichil ſufficit teſte auguſtino
ꝙ deo min⁹. ¶ Eſt et aliud inflāmans aīam ad amandū deū totis vi‑
rib⁹ ſcꝫ diuini mores perfectiſſimi de quib⁹ eſt alias materia ſpecialis
Similiter vehemēter accendūt aīam ad diligēdū deū exēpla ſanctiſſiā
ihu xpi videlicꝫ exēpla caſtitatis huilitatis altiſſie pauptatis obediē‑
cie cōſtācie inocēcie diligēcie pacie ſolicitudīs tacitnitatis aſꝑitatis
pealitatis fidelitatis gratitudīs deſpectiōis pure intētiōis ꝑfectionis
zeli aīarum dilectiōis inimicoꝝ. Singula exēpla gratiſſiā ſunt hec aīe
et oē deſiderabile in terris hijs compari nō poteſt in conſpcū ipſi⁹ qui
valde eternaliter ī ſingulis delectat. Et ꝙtomagis deſpcā et penalia ī
ſeculo hoc reputant tanto ea amici dei in pn̄ti et in futuro maiori gra‑
titudine venerant. Et quicq̄d bonū et perfcm̄ eſt et ab oībus collauda‑
tur hoc non tm̄ ex grā ymmo eciā naturaliter appetit et ideo ex facili
et hoīm ex ꝓpria placēcia corā deo illi⁹ boni premiū minorat. Et quod
bonū et vere perfectū eſt et nō ſolum a malis ſed eciā a bonis vitupera‑
tur et deſpicit hoc ex grā tm̄ appetitur et nō ex natura ideoqꝫ merces e⁹
corā deo ītegra reperit. Et ideo appetenda ſunt magis exēpla ihu xpī
et bona opera q̄ ab oībus reꝓbātur ſed a deo laudātur. De hoc dicit
ieronim⁹. Quis ſe maledici non deſideret vt mereatur voce xpī lauda‑
ri et celeſti copioſaqꝫ mercede remunerari. Vtinā ob dn̄i mei nomē atꝫ
iuſticiā cuncta infideliū turba me ꝑſequat et tribulet. Vtinā ī oꝓbri‑
um meū ſtolid⁹ hic mund⁹ exurgat tm̄ vt ego a xpō merear laudari et
ſue pollicitatiōis ſꝑare mercedem. hinc oꝓbria et detractiōes paciēter
tolerem⁹ vt dn̄i laudib⁹ digni eſſe poſſim⁹. Nam ſi huānā laudem que‑
rim⁹ diuinā āmittim⁹. Quiſquis enī ab oībus laudat a xpo culpatur
ſicut ſcriptū eſt ve vobis diuitib⁹ ⁊c. Eya ꝙ beata ē illa aīa in qua ap‑
parēt ſingula veſtigia iheſu xpī. Sic ecōuerſa maledcā eſt aīa illa in q̄
veſtigia dyaboli locū hn̄t. Dyaboli veſtigia ſunt ſingula pccā morta‑
lia. In quacūqꝫ aīa ſingula exēpla xpī expreſſi⁹ apparebūt de illius aīe
pn̄cia oīpotens deus et oēs electi deī habundanci⁹ eternalit exultabūt

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
168 E 25

¶ Eſt et aliud ibi inflammãs aĩam vehemẽter ad amorẽ dei ſcꝫ miſerabilis et veneranda paſſio dñi noſtri ihesu xpi de qua bernardꝰ. Hoc eſt ꝙ magis mouet magis accendit calix dñi ihesu xpi quem bibiſti opus redemptionis noſtre. quod opꝰ nemo alius neqꝫ in celo neqꝫ ĩ terra perficere potuit. In quo opere ĩeſtimabilis fidelitas apparuit amoris In mente punitꝰ fuit tedio triſticia et pauore. In corpore incomparabili dolore. iuxta illud. Attendite oẽs ſi eſt dolor ſicut eſt dolor meus. Caput enĩ tremendum dicit bernardꝰ angelicis ſpiritibꝰ ſpinarꝫ denſitate coronat᷑. Facies pulchra pre filijs hoĩm ſputis peccatorũ deturpatur Oculi lucidiores ſole caligãt in morte. Aures que audiunt in celis ãgelicos cantus audiunt in terris peccatorum inſultus. Crucifige crucifige. Os quod docuit angelos potatur aceto et felle. Manus que fundauerunt celos extendunt᷑ in cruce. Dorſum virgarum et flagellorum percuſſionibus plenum fuit. Miles latus lancea perforauit, nec erat aliqđ membrum in eo quin ſpeciali pena innocẽter pro noſtris reatibꝰ plecteret᷑. De hac ĩnocencia exclamat. Ambroſius. Quid cõmiſiſti dilectiſſime puer vt iudicareris. Ego ſum culpa occiſionis tue. O ineffabilis miſterij diſpoſitio peccat iniquꝰ et punit᷑ iuſtꝰ. qđ perpetrat ſeruus exſoluit dñs. qđ cõmittit hõ ſuſtinet deꝰ. Ego ĩique egi tu pena multaris. Ego ſupbiui tu humiliaris. Ex quãtꝰ in p̃ria aĩe amor accenditur vbi in ſingulis lacrimis ihũ xpi opprobrijs irriſionibꝰ colaphis alaphis afflictionibꝰ vulneribꝰ liuoribꝰ guttis ſanguineis in oĩ vita ſua effuſis eternalit᷑ aĩa delectat᷑. hãc eĩ paſſionẽ q̃libꝫ aĩa totã ꝓ ſe ſola reputat fcãm ẽe ſcđm qđ dicit apl̃s de dño ihũ. Qui dilexit me. et tradidit ſemetipm̃ ꝓ me. Nõ dicit ꝓ nobis. ſꝫ ꝓ ſe ſolo reputãs paſſũ dñm ihm̃ xpm̃. In pñti vita ſingulorꝫ ꝑdictorꝫ meõria cordibꝰ nr̃is infixa ẽe deberꝫ cũ amaritudĩe cõtinua ad ꝓuocãdũ ĩ nobis diuinũ feruorẽ iuxta illđ ſpõſe ĩ cãticis. Faſciculꝰ mirre. i cumulꝰ amaritudĩs dilcũs meꝰ m̃ int᷑ vbéa mea cõmorabit᷑. Qñto eĩ ĩeſt hĩe de ꝑdcis tr̃icia tãto maior de eo aĩe et cũctis aĩcis dei erit leticia qñ iuxta verbũ xpi tr̃icia ĩ gaudium cõuertet᷑. Siliť iugis r̃cordatio ꝑdictorꝫ cedit in cumulũ meritorũ.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
168 E 25

nota

Vnde bernard⁹. Ego fratres ab ineunte mea cõuerſione pro aceruo me- nota bñ
ritorũ quē michi deeſſe ſciebā hūc michi faſciculū colligare et inter v-
bera mea collocare curaui et collectū ex oib⁹ anxietatib⁹ et amaritudi-
nib⁹ dñi mei. Primū quidem īfantie ei⁹ neccitate deinde laborū quos p-
tulit in predicādo. fatigationū in diſcurrēdo vigiliaꝝ in orando ī ie-
iunando lacrimaꝝ in cōpaciendo inſidiaꝝ in colloquēdo poſtremo pe-
riculoꝝ i falſis fratrib⁹ cōuiciorum ſputorū colaphorū ſubſannationū
exꝓbrationū clauorū horumqꝫ ſimiliū q̄ in ſalutē nr̄i generis in ſilua
euāgelica copioſa legit̄ ꝑtuliſſe. Similiter hoꝝ frequēs memoria mo-
numentū eſt cuilibet aīe ad rependendā dño ihesu viciſſitudinē in hac
vita que eciā ex ſola voluntate viciſſitudis nimiū beatificat̄. teſte ie-
ronimo. Vere illa aīa felix eſt et angelis exequēda q̄ noīe et opere xp̄i
tanta q̄ta pro nobis ille ſuſtinuit voluerit ſuſtinere. ¶ Eſt ibi aliud 8 iuſticia dei ... in diuinis pmiſſ
īflammās aīaꝫ ad amādū deū ſcꝫ veritas dīna in ꝓmiſſis. Quicquid ei
figuris ſcripturis figuraliter. ſeu expreſſe p ſe vel per ſcōs ſuos bonis.
vel malis. deus oīpotens repmiſit hoc totū abſqꝫ ambiguitate comple-
bit ſicut oīa compleuit q̄ de eo ſcripta fuerāt. vſqꝫ ad turpiſſiām mortē
crucis ideo in fine guſtato felle dixit. Conſummatū ē ſuple quicquid
de me ſcriptū ē. Promiſit aūt malis in deutronomio dicēs. Cōgregabo nota
ſuper eos mala. Numqꝫ tot ſtille pluuiaꝝ deſcenderūt in terrā ſicut di-
uerſa mala impios eternaliter occupabūt. De quib⁹ btūs auguſtinus
ſcribit apti⁹. De hijs quib⁹ parat⁹ eſt dolor vermiū ardor flamme ſi-
tis ſine extinctu fletꝰ et ſtridor dentiū oculorū lacrime tenebre exteri-
ores pena interminabilis. Vbi nullus ordo ſiue cognitio proximi ſed
continuus dolor et gemitus vbi mors optatur et non dabitur. Vbi nō
eſt honor ſenioris et regis nec dominns ſuper ſeruum nec mater di-
ligit filiū nec filiā nec filius honorat patrē. Vbi oē malū oīs indigna-
tio et fetor et amaritudo habūdat. De hac amaritudīe dicit iob. Qua-
re data eſt miſero lux et vita hijs qui in amaritudine aīe ſunt. q̄ q̄runt
mortē et nō īuenient. Omne viuēs fugit mortē ꝓpter acerbitatē mor-
tis. Ibi aūt mori deſiderāt ꝓpt̄ amaritudinē vite et fugiet mors ab eis.

19

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
168 E 25

Eya q̄ta miſeria vbi mors depaſcet eos tñ mori nequnt. Ibi in̄ verita
te ſine fine viuūt. et ſine fine moriunt̄. Ibi odiūt deū et ſeipſos et nūq̄
veniet in memoriā añ deū. Sicut vulnerati dormiētes in ſepulchris q̊
rum non ē memor āplius Anſelm⁹. Ibi tormēta ſine fine ſine interual
lo. ſine tēperamento. Ibi tortores horribiles q̇ numq̄ laceſcūt nūq̄ mi
ſerent̄. Timor conturbat. reū conſcia confundit. cogitatioēs increpāt.
fugere non licet. ligatis manib⁹ ꝓiciuntur in tenebras exteriores. de h̄
dicitur in eccīaſtico. Factus ē ſup impios cathacliſm⁹ id ē diluuiū vni
uerſale penaꝝ. Promiſit eciam bonis ī euāgelio ꝙ ſuper oīa bona ſua
conſtituet eos. et vnūquēq̃. Que iſta bona ſint dicit yſaias. Ocul⁹ non
vidit deus abſq̃ te q̄ preparaſti expectantib⁹ te. Sed de hiis nemo ſcit
niſi qui accipit et qui dat. Unde auguſtin⁹. facili⁹ inuenitur in eterna
vita q̄d ibi nō ſit. q̄ȝ quid ibi ſit. No erit ibi laſſari. et dormire. nō erit
ibi eſurire et ſitire. Non erit quieſcere creſcere et ſeneſcere quia naſci
non erit ibi vbi viui integri manēt. Tamen alibi aliquātulum tangit
quid ſit in vita eterna in libro de corporis et aīe miſera vita. O caro
inquid illā vitā amplecti debuiſti vbi vita ē ſine morte iuuent⁹ ſine ſe
nectute lux ſine tenebris gaudiū ſine triſticia pax ſine diſcordia volū
tas ſine iniuria regnū ſine diſſolūctione. hoc ē d̄s. ſummū et incōmutabi
le bonū. carēs pricipio et fine in quo oē bonū. et imenſum naturalit̄. et
eternaliter. a quo oē bonū fluit tp̄alit̄. Ibi dicit aug⁹. Nichil extra q̊d
appetat̄. nichil int⁹ q̊d faſtidiat̄. Nullū bonū deerit. neq̃ boīs. neq̃ ma
lis ex hiis ꝑdcis qꝛ fidelis d̄s in oīb⁹ verbis ſuis. Modo eciā multa la
tent ſub pallio et infinita q̄ videntur valde bona. et nō ſunt et infini
ta videntur mala que iuſta et bona ſūt. ſed in iudicio in oīb⁹ veritas
patefiet qñ d̄s manifeſtabit cōſilia cordiū vñ in eccīaſtico. In fine hoīs
denudatio opm ei⁹. De quo aug⁹ dicit. Multa facta que ab hoībus imꝓ
banda vident̄ teſtimonio tuo dñe probata ſūt. et multa ab hoībus lau
data te teſte dampnāt̄ cū ſepe ſe aliter habeat ſpēs fci. et aliter anim⁹
facientis. atq̃ aliter articul⁹ occulti temporis. ¶ Eſt ibi aliud animā
inflammās ad dei amorem ſcȝ diuina miſericordia de qua in eccīaſtico.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
168 E 25

Scd̄m magnitudinē eius ſic et mīa eiꝰ cum ipſo eſt·ſed magnitudinis
eius non eſt finis dicit pſalmus. Et dn̄s. Celum et terrā ego ipleo. Ita
et mīa ſua mēſuram non hꝫ·et oīa implet que ſunt in celo et in terra et
ſub terra. In celo apparet eius mīa in āgelis·et ſanctis quia ſingulis cō-
tulit beatitudinē plꝰ ꝙ̄ meruerūt ꝙ̄ ſperauerūt ꝙ̄ deſiderauerut ꝙ̄ co-
gitauerunt. In terra lucet eius miſericordia circa bonos quia eos pre-
uenit per grām·vt bonū velint·et ſubſequit̄ ꝑ grām vt bonum volitū
perficiāt et ī bono opere perſeuerēt. Quibꝰ tm̄ vnitꝰ eſt per mīam vt
quicq̄d eis fit in bono·vel in malo ſibi reputet eſſe fcm̄ iuxta qđ ipſe
dicit. Qui tāgit vos quaſi qui tāgit pupillā oculi mei. Item qui uos re-
cipit me recipit. recipit eum q̄ me miſit et qui vos ſpernit me ſpernit·
Et qđ vni ex mīmis meis feciſtis michi feciſtis. Vbi dicit gloſa. Mini-
mi ſunt qui nichil penitꝰ hn̄t in hoc mūdo·et iudices erunt cū xp̄o. Et
ſaulo perſequēti xpianos dixit. Quid me perſequeris·cum ipm̄ numꝙ̄
tāgeret ſed fideles. ¶ Circa malos in terra ſimiliter lucet eiꝰ mīa·cū
eis diu ꝑcit quos iuſte ſubito dāpnare deberet pro primo pccō et qn̄cū
ꝙ neccitas eos cogit ad penitenciā·nec vite enormitas nec hore extre-
mitas ſi pura ſit volūtatis cōmutatio excludit a veīa·ſed mat̄ caritas
in ſinus āpliſſimos filios ꝓdigos recipit penitētes ymmo dicit barnar-
dus plene et miſericorditer īdulget deꝰ·non dāpnat vlciſcendo nec im-
ꝑperat cōfundendo nec minꝰ diligit imputādo. In īferno eciā lucet eiꝰ
mīa circa demones et dāpnatos hoīes·eo ꝙ ſingulos puīt citra cōdig-
nū. In tm̄ enim contrariat̄ viciū ſummo bono ꝙ deꝰ ſapientiſſimꝰ exco-
gitare non poteſt·penā aliquā mortali pccō digne reſpondentē. Cū deꝰ
īmenſus ſit·et oīpotens qui grauiſſime per pccm̄ onffendit̄. et cuiꝗ oīs
pena taxari debeat ſecundū conditionē eiꝰ qui offendit̄ et cum deꝰ oīa
diſponat in numero pondere et mēſura. nequaꝙ̄ poſſent ad digne puī-
endum mille inferi vnico vicio rn̄dere. In purgatorio ſimiliter apparꝫ
eiꝰ mīa ex eo·ꝙ ibi purgat aīas q̄ ſine purgatione claritatē vultꝰ eius
mīme ferre poſſent·qui eciā ex īmenſa mīa ordiauit·vt quibꝰ ꝓpria de-
ſunt merita alienis ſuffragijs adiuuent̄. In hoc apparet maxīa eiꝰ mīa·

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
168 E 25

cum d̄s non exaudiat peccõres pro ſeipſis ſicut dicit in euãgelio oĩa tñ
valent eis qui ſunt in purgatorio q̄ a peccatorib9 iimicis deĩ fiunt p
ipſis. Et cum ſacerdos in mortali peccõ miſſam celebrat pro defunctis li
cet ipſe in tali ope dampnationẽ eternã mereat̃ ipſis tñ valz ad pena
rũ diminutionẽ. Deus eĩ nõ recepit illud ſacrificiũ in pſona ſacerdotis
mali ſed in perſona eoꝝ q̄ in caritate de hoc ſeculo migrauerũt. Simili
ter lucz ei9 mĩa circa eos qui ſunt ĩ limbo quia nulla pena corpali pu
nit illos videlicz fame ſiti vel frigore calore laſſitudĩe labore vel egri
tudine quia eciã poci9 volũt eſſe q̄ꝑ non ẽe. Nec iſti nec illi q̄ ſunt in in
ferno deũ poſſunt arguere quia nõ fecit eis ĩiuriã quib9 non tenet̃ daẽ
gloriã ſempiternã vñ dicit gloſa ſup̃ illd̄. An non hz ptãtem figul9 &c.
Totũ gen9 hũanum in apoſtatica radice dãpnatum ẽ vt eciã ſi nullus
inde liberaret̃ nemo tñ poſſet vituperare dei ſentenciã vñ tñ dñs diſpẽ
ſauit vt nec oẽs dãpnaret nec oẽs liberaret. Si eĩ oẽs liberarent̃. late
ret quid peccõ per iuſticiã deberet̃. ſi vero dãpnarẽtur. lateret quid grã
largiret̃. ¶ Eſt et aliud aĩam ad amandũ deũ ĩflammãs ſcz dei iuſticia
q̄ primo ibi apparuit cũ quoſda angelos ſponte auertẽtes ſe a ſummo
et eterno bono nullo extrinſeco ĩpellente in miſeriã eternã deiecit. Ali
os vero adherẽte ſummo bono mox in grã confirmauit. poſt h̄ iuſticia
dei apparuit quãdo ex ꝑuaricatione ade ſoli9 totũ gen9 hũanum pena
litatib9 diuerſis et morti ſubiecit. Et merito quidem. Nam ſicut omẽs
hoĩes ſi ſolus adam in p̄cepto dei cõtinuo perſtitiſſet eterne vite glo
riam percepiſſent ita oẽs hoĩes de lumbo ei9 procedentes merito mor
tis ſenenciam acceperunt. Sed in hoc eciam apparuit diuina iuſticia
q̄ꝑ angeli a nullo iuuari poterant nec debebãt qui per ſe abſq̧ vlla ex
trinſeca temptatione ceciderunt. Homo vero per virtutem alterius iu
uari poterat et debebat qui per fraudulentam alterius ſuggeſtionem
ceciderat et hoc eſt factum per dominum noſtrum ihesum criſtum be
nedictus deus ineternum. Item ibi apparebit iuſticia dei que nunc oc
culta eſt. quare vni dat graciam alteri negat ſicut dicit apoſtolus de e
ſau quod ꝓpter vnã eſcam vendidit primogenita ſua et poſtea cupiẽs

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
168 E 25

hereditare benedictionē reprobat⁹ eſt. q̄uis cū lacrimis inquiſiſſet eā
Sed ꝓpter lacrimas ezechie regis ſentenciā mortis ꝙ contra ipſum tu
lerat ſubito reuocauit quindecī ānos vite ipſi⁹ adiciēs. faciēſqꝫ magnū
ꝓdigium in ſole ꝙ per decem lineas quas iuēat retroceſſit. Similiter
dauid peteti veniā pccī īdulſit. Sauli vero cū peteret non indulſit ſꝫ
pro vindcā pecī regnū illi tradidit quē odiuit. Similiter quibuſdam
dat ex occulto iudicio q̄nqꝫ magnā et multiplicē grām quos ſcit ſecum
eternaliter non māſuros vt iude de quo dicit petr⁹. Sortit⁹ eſt ſortem
miniſterij hui⁹ in ſignis et ꝓdigijs faciendis. Illijs vero dat minorem
grām quos ſcit ſecū finaliter permāſuros Unde gloſa ſuper id rō ſecūdo
Quē vult īdurat. Obdurat non inpciendo maliciā ſed nō inpciendo mi
ſericordiā hijs quib⁹ nō eſſe inpciendā occulta equitate et ab huānis
ſenſibus remotiſſiā iudicat. Circa eos qui ſunt in purgatorio lucet dei
magna iuſticia ꝙ electos ſuos tantā aſperitatē permittit ibi ꝓ ſuis re
atib⁹ ſuſtinere q̄ in hac vita breui tpe per modicā ſniāz oīa pcoā teſ
te auguſtino poterāt abolere. De qua aſperitate dicit auguſtin⁹. Ig
nis purgatori⁹ et ſi etern⁹ nō ſit excellit tn̄ oēm penā. numꝙ in carne
īuenta ē tanta pena. licet martires īnumerabiles paſſi ſunt tormenta
¶ Item iuſticia ſumma apparebit in extremo iudicio cum nulli⁹ per
ſonā accipiet ſed iudicabit paruū et magnū. cum nulli⁹ acquieſcet pre
cib⁹ nec ſuſcipiet redemptione dona plurima de quo in eccīaſtico. Cūc
ta q̄ fiunt adducet de⁹ iiudiciū pro oī errato ſiue bonum ſiue malū ſit
Ubi dicit gloſa ꝙ eciā pro verbo ocioſo eciā ignorāter ꝓlato. Dn̄ au
guſtin⁹ in ſecūdo libro de domo diſcipline dei. Quid faciem⁹ ī die illa
cum ceperit ſedere aduerſus nos et diſceptare atqꝫ an̄ faciē nr̄ām pccā
nr̄ā ſtatuere accuſatores acerbiſſimos adhibere. et oīa ſua que nobis
contulit beneficia compare cum nr̄is ſcelerib⁹. Oīa eni appendent in
ſtatera iuſticie verba et fcā et cogitationes nr̄e. non erit tempus olei
mutuādi a prudentib⁹ virginib⁹ vel compandi a vendentib⁹. nō erit
tēpus vlli⁹ dilationis ſed terribile et iuſtū iudiciū de oībus p̄dictis. in
hac vita merito eſſet de⁹ ab aīa ſup oīa diligend⁹

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
168 E 25

¶ Ca̅l'm terciu̅. Primu̅ principale fruitio̅is p deum

Ibi ecia̅ fruet᷑ a̅ia deo per deu̅. Fruitio e̅ delca̅tio ꝯueniens ex co̅iunctione intellcu̅s et affect⁹ in deu̅. Cu̅ ei a̅ia figit intellcm̅ in eternitate̅ i̅menſitate̅ oi̅potentia̅ ſapi̅am bonitate̅ largitate̅ caritatem nobilitate̅ dei ꝗ̅ ſtati̅ affcu̅s a̅i̅e delectat᷑ in ſingulis intellci̅s. No̅ ſolum au̅t delectat᷑ in ſingulis q̄ i̅ deo ſunt. ymmo ecia̅ fruit᷑ deo in ſingulis angelis et ſci̅s et ſingulis virtutib⁹ et donis eoꝝ gratuitis et naturalib⁹ Et ita ſcd̅m apoſtolu̅ d̅s erit oi̅a in oi̅bus. i. ipſe in oi̅ q̅d ipſe plene et ꝓꝛie poſſidebit᷑ in ſingulis q̄ ab ipſo ſu̅t. ſ. in a̅gelis et ſci̅s. De hac fruitione dicit yſaias. Tu̅c videbis et afflues et miraberis et dilatabit᷑ coꝛ tuu̅. Videbis intellcu̅ diuina̅ natura̅ et diuina opa. et afflues delicia̅do in ſingulis. et mirabit᷑ coꝛ tuu̅ trinitate̅ in vnitate et vnitate̅ in trinitate et ſingula opera diuina et qu̅o in ſingulis ipſe ſit tot⁹ et dilatabitur coꝛ tuu̅ ad ſuſcipienda̅ trinitate̅ cu̅ oi̅ q̅d hꝫ et poteſt. Ha̅c delectatione̅ non operabit᷑ i̅ a̅ia neqꝫ fides neqꝫ ſpes neqꝫ deuotio neqꝫ aliqua virt⁹ ſicut mo̅ opera̅tur dilca̅tionem in a̅ia ſed ipſe de⁹ ſicut ipſe p yſaiam teſtat᷑. Qu̅o ſi cui mater blandiatur ita ego ipſe conſolaboꝛ vos quia delicie mee e̅e cu̅ filiꝭ hoi̅m. ad ha̅c delectatione̅ vocabat dn̅s oli̅ per ꝓpheta̅ yſaiam dice̅s. Oe̅s ſitie̅tes venite ad aquas et qui no̅ habetis preciu̅ venite bibite abſqꝫ vlla co̅mutatione vinu̅ et lac. Vinu̅ diuinitatis et lac hu̅a̅nitatis et poſtea cu̅ magno deſiderio perſonalit᷑ inuitauit. Stabat eni̅ in die magne feſtiuitatis vbi multi co̅uenera̅t et clamabat. Si quis ſitit veniat ad me et bibat. Et in matheo venite ad me oe̅s qui laboꝛatis et onerati eſtis et ego ipſe reficia̅ vos no̅ p aliq̊s miniſtros ſed p meipm̅. Et in apocalipſi. Gratis affer delectatione̅ dice̅s Qui vult accipiat aqua̅ vite gratis nemine̅ ad hoc coge̅s. Q̅d in hac vita tam freque̅ter exhibuit fideliter ibi dabat

¶ Scd̅m principale fruitio̅is ad deu̅

Ibi a̅ia fruet᷑ deo ad deu̅. Omnis quippe delca̅tio. qua̅ percipit a̅ia i̅ creaturis in hac vita ꝗ̅ plurimu̅ elongat a deo quia non

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
168 E 25

tota reuertit̃ in deũ ſz herz aliq̃ntulũ ĩ creaturis iuxta illud gregorij.
Aĩa ſine delectatione nequaq̃ eſſe poteſt aut enĩ delectat̃ in ĩfimis aut
in ſummis. Et q̃nto acriori cura ĩardeſcit ad infima tanto torpore dãp
nabili frigeſſit a ſummis. Ceſſante vero oĩ delectatione circa creaturas
in futuro introducz dñs ih̃s fidelẽ aĩam in delectatione ſoli9 creatoris
per illud verbũ delectare in dño ꝛc. Que delectatio hic tã modica ꝙ tõ
intrat in aĩam. Illic vero tanta ẽ ꝙ non poteſt tota ĩ aĩam intrare ſz
aĩa intrabit in illam. Juxta illud auguſtini. Non totũ gaudiũ intrabit
in gaudentes. ſed toti gaudentes intrabũt in gaudiũ. Q8 aũt ex delec-
tatione creaturaꝝ aĩa impediat̃ a delectatione creatoris hoc p̃figuratũ
eſt in iudeis quib9 nequaq̃ dedit mãna durãte farina circa triginta di
es quã tulerãt ex egipto quaceſſante preſtitit eis panẽ de celo hñtem
in ſe oẽ delectmentũ et oẽm saporẽ ſuauitatis et vniuſcuiuſq3 vluntati
deſeruiẽs ad id q8 quiſq3 volebat cõuertebat̃. Eya q̃nta erit delcãtio ĩ
creatore qui tantã delectationẽ poſuerat in pane. Hoc mãna promittit
dñs ih̃s in apocalipſi. Nemo nouit niſi qui accipit id eſt expitur hoc ẽ
ille ſolus qui guſtat iuxta illud. Guſtate et videte qm̃ ſuauis eſt dñs.
Amantib9 eſt nota dulcedo que timentib9 eſt abſcondita et ĩcognita
Aliqãtulũ tñ explicat aug9 q̃ ſit illa multitudo dulcedinis hoc ẽ ſum-
m9 deus de quo ſic dicit in libro de trinitate Quicq̃d amabit̃ aderit et
ſumm9 de9 ſummũ bonũ erit atq3 ad fruendũ amantib9 preſto erit q8
q3 oĩno beatiſſimũ erit ita ſꝑ forte certũ erit. Q̃ñta iocunditas ex dei
p̃ncia vbi tãta eſt ex dei memoria ĩ hac vita. Vnde aug9. Quid eſt q8
in dilecti mei recordatione q̃ñq3 me tãgere ſolz et tam vehement̃ et tã
ſuauiter me afficit vt a meipſo quodãmõ alienari et attrahi incipiam
ſubito tot9 ĩnouor et ĩmutor et bene michi eſſe incipit pl9 q̃ dicere ſuf
ficio. Ambroſi9 de eodem. Memoria tua ſuꝑ mel dulcis meditatio de te
plus q̃ cibus ſuauis.

Terciũ principale fruicioĩs ꝓpter deũ

Ibi eciã aĩa fruetur deo ꝓpter deũ hoc ꝓprium eſt frui rei amore

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
168 E 25

inherere ꝓpter ſeipſam nō ꝓpter aliđ cōmodū. delcātio qua aīa deū com
ꝑhendit accēdit eā ad deſiderādū multo vehementiꝰ dīne glorie mani
feſtationē ꝙ̄ ꝓpriā beatitudinē. Valde ei manifeſtatᷣ dīna gloria dum
ſe fideli aīe ds exhibꝫ ad fruendū. et tāta puritate afficitᷣ aīa circa deū
ſi vnū deberet diligere de duobꝰ vel eterna carere beatitudine vel di
uinā voluntatē in ſe vel in alijs īpedire multo libentiꝰ vellet eterna fe
licitate priuari ꝙ̄ dei voluntatē in aliquo retardari et magnā ſibi re
putaret beatitudinē cum ꝓprio detrimēto diuinā in oībus īplere volun
tatē. Sic eleazarꝰ ſicut ſcriptū eſt in libro machabeoꝝ pociꝰ voluit ī
īferno puniri ꝙ̄ p̄ timore mortis mandatū legis trāgredi. Eya ꝙ̄ iuſtū
eſt vt creatura multo habundantiꝰ intendat in oībus creatori ꝙ̄ ſibi
qui tā fidelitᷣ curā generis hūani ꝑegit qui pro hoīe fcūs homo vt per
hoc fieret hō. Deꝰ qui tā dura ſuſtinuit vulnera qui in verbis habuit
contradictores in factis obſeruatores in morte illuſores. Vn̄ apſs. Qui
viuit iā non ſibi viuat ſed ei qui pro oībꝰ mortuꝰ eſt. Cui ſi vellet hō
vicem rependere nō poſſet teſte iob vnū pro mille rn̄dere. Hoc eciā teſ
tatur bernardus dicēs. In ope creationis me michi dedit. In opere re
demptionis vbi ſe michi dedit me m̄ reddidit. Datus ergo et redditus
me ꝓ me debeo et bis debeo. Quid ergo retribuā deo digne ꝓ ſe nam ſi
milleſies me rependere poſſem quid ſum ego ad deū. Ibi eciā fruitᷣ aīa
bonitate dei. ds bonꝰ eſt et valde bonꝰ et ſolus bonus et ſuper oīa bo-
nus. ꝙ bonꝰ ſit et multū bonus teſtantᷣ ꝑiter oēs creature ab ipſo pro
cedentes. Nam ſcriptū eſt vidit ds cuncta q̄ fecerat et erāt ſingula ꝑ ſe
bona. in vniuerſo bō valde. Vn̄ ſicut vnaquaqꝫ arbor ex frcū bono bō
cognoſcitᷣ ita oīs creatura bona et multū bona deū bonū et valde bo
nū efficaciter proteſtatᷣ. Itē ipſe ſolus bonꝰ ē iuxta illđ verbū dn̄i ihu
cū quidā reſpōderet. Nemo bonꝰ niſi ſolꝰ ds ſeipm̄ et ſpm̄ ſcm̄ nō exclu
dens cum vterqꝫ ſit ſolus et verus ds et ſolus deus naturalitᷣ eſt bonꝰ.
Bonitas creaturaꝝ viſibiliū et īuiſibiliū nō ē ipſis īnata ſꝫ ab ipſo ſolo
duxit originem iuxta illud iacobi. Omne datum optimum ſcilicet na-
turale et ōne donum perfectū ſcilicet gratuitū deſcēdens a pr̄e luminū.

Item ſuper oīa bonꝰ eſt iuxta illud auguſtini. Neqꝫ vlla aīa poterit co
gitare vere aliquid q̄d ſit te meliꝰ q̄ eſt ſummū bonū et optimū bonū
Oīs eī bonitas celeſtiū et terreſtriū compata diuine bonitati malicia
eſt. Hec īmenſa boītas neqꝫ ſcribi neqꝫ dici poteſt neꝫ cogitari. Si eī
oēs celeſtes ſpūs et maligni et oēs aīe create et creande ſcribēvellent
bonitatē diuinā et ſi quilibet haberet maris habundanciā ꝓ incauſto
et celū pꝛo ꝑgameno tam īmenſus eſt deus ꝙ anteq̄ꝫ mediā partē bo-
nitatis ſcriberent, mare cuiꝰlibet eſſet ſiccum et celū cuiꝰlibet eſſet re
pletū ꝙ nec capere vnā lr̄am poſſꝫ ſed verbū ciciꝰ eſt dcm̄ q̄ꝫ ſcriptum
et ſi oēs ſtelle et ſingule gutte pluuiaꝝ eſſent lingue et ꝯponerēt diui-
nā bonitatē eloqui tam ineffabilis eſt bonitas dei. anteq̄ꝫ terciā ꝑtem
bonitatis enarrarēt oēs pariter eſſent mute. Ciciꝰ vero eſt aliquid co
gitatū q̄ꝫ vel dcm̄ vel ſcriptū Vnde ſi tota arena maris et ſingula ſemi
na oꝛta de terra eſſent coꝛda et vellent ſcrutari bonitatē dei tam ſuper
bonꝰ eſt anteq̄ꝫ decimā partē bonitatis eiꝰ īueſtigarēt oīa coꝛda citiꝰ
ſcinderent̄. Hec īmenſa et eterna bonitas pꝛincipiū eſt et cā oīm crea
turaꝝ ad cuiꝰ fruicionē eternā angeli et hoīes creati ſunt vn̄ auguſti
nꝰ. Credimꝰ rerū creaturaꝝ viſibiliū et īuiſibiliū. celeſtiū terreſtrium
non eſſe cauſam niſi bonitatē creatoꝛis q̄ eſt deus vnꝰ et verus. cuius
tanta eſt bonitas vt ſumme bonꝰ beatitudinis ſue qua eternalit̄ btūs
eſt aliq̄d velit eſſe ꝑticeps q̄ꝫ vidit cōmunicari poſſe et minui oīno nō
poſſe. Illud ergo bonū q̄d ipſe erat et btūs erat ſola bonitate nō necci-
tate aliȷ̄s cōmunicari voluit quia ſummi boni erat ꝓdeſſe velle et oīpo-
tentiſſimi nocere nō poſſe quia non valet aliq̄s btītudinis eiꝰ ꝑticeps
exiſtere niſi per intelligenciā q̄ q̄ꝫto magis intelligit̄ tāto pleniꝰ habe
atur. Fecit dn̄s racionalē creaturā q̄ ſummū bonū ītelligeret et intel
ligendo amarꝫ amādo poſſideret poſſidendo frueret̄ et ſic eternaliter
beatificaret̄. Ibi eciā fruet̄ aīa cōdelectatione pr̄is et filiȷ̄ et ſpūs ſcī q̄
ſummū bonū ē et vita eterna. Deus pater ſupꝛa modū delectat̄ in bea-
titudine filiȷ̄ et filiꝰ ſimiliter in btītudine pꝛis et pr̄ et filius in beati
tudine ſcī ſpūs et ſimiliter ſpūs ſcūs in beatitudine vtriuſqꝫ. Quelibꝫ

triū perſonaꝝ delcātur tm̄ in altera qn̄tū in ſeipſa nā oīm triū vna eſt
et eadem btitudo. Et hec condelcātio ē eis ex mutua et veriſſiā carita
te. vnaqueqꝫ triū pſonaꝝ dicit alt̃ verbū illđ ī io. qđ dixit dn̄s ih̄s pa
tri. Oīa mea tua ſunt et tua mea ſūt ideo quicqđ tu es ego ſum et q̄c
quid ego ſum et vere tu es. Ad deſideriū hꝰ cōdelcātionis īuitat fidel̃r
fideles ſuos dn̄s ih̄s petite vt gaudiū vr̄m plenū ſit et accipietis. Ple
nitudo eterni gaudij ē fruitio condelcātionis ſcē trinitatis. Hec ē tor-
rēs voluptatis de quo dauid dicit. De torrēte voluptatis tue potabis
eos. Qui torrens dicit̃ ꝓpter habundanciā q̄ in deo ē vn̄ vero ꝓducat
iſte torrēs dicit p̄s. Apud te ē fōs vite fons vite ē dei eterna et īme
ſa largitas. Aqua fontis ē gaudiū ſempiternū nec ſufficit ſemel ā bis
aut milleſies potare de iſto fonte. Ideo fidelis aīa eternā habebit ī illo
fonte quietē et beatiſſiām mmanſionē cū vnicuiqꝫ dicet dn̄s. Intra in
gaudiū dn̄i tui. In hac vita totū gaudium dinum intrat in gaudentes
quia modicū eſt et momentaneū qđ hic percipit̃. Illic vero non totum
gaudium ītrabit ingaudentes ſꝫ toti gaudentes intrabūt in gaudiū vt
dicit augꝰ. Qui in hac delcātione ſcē trinitatis fruit̃ ſp quid ē qđ illi
erit et quid ē qđ illi nō erit. Certe quicqđ volet erit et quicqđ nolꝫ nō
erit dicit btūs auguſtinꝰ. Ibi eciā aīa valde delcābit̃ in continua viſio
ne delcābilis vultꝰ dei de q̄ dicit gloſa ſuper pſalmū. Quia viſioē nich-
il delcābilius quia ſemp amabunt quē ſp videbunt. In ea tanta eſt delec
tatio ꝙ teſte auguſtino ſi poſſent mali mallent eſſe in penis et deū vi
dere ꝗ̄ eſſe extra penas et deum non videre. Illa enim facies delectabi-
liter mirabilis eſt et plena graciarum. Itaqꝫ omnis pena eorum ciciꝰ de
leretur ex intuitu faciei ꝗ̄ vna ſintilla in medio maris extingueretur
Similiter nimis delectabiliter in vultu corporeo iheſu xp̄i in quem teſ
te beato petro angeli deſiderāt ꝓſpicere vbi cauſam deſiderij ponit glō
dicens. Tāta eſt eius qui pro nobis paſſus ē. glā hoīs poſterior vt eciā
angelice virtutes ī celo cū ſint eterna felicitate pfcē. nō ſolū īmortalis
deitatis magnificenciā ſꝫ aſſumpte eiꝰ huānitatis eiꝰ claritatē ſp aſpi
cē gaudeāt. Sed cur cernē eius faciē deſiderāt et numqꝫ cernere ceſſant

niſi ꝙ contēplatio diuine pn̄tie adeo angelos beatificat vt ſꝑ eius viſa
gloria ſacientᷣ et ſꝑ eiꝰ dulcedinē quaſi nouā īſaciabiliter eſuriāt. Ibi
ergo angelice virtutes et btē aīe ſemꝑ eſuriūt et ſemꝑ ſaciantᷣ de qua
ſacietate dicit gregoriꝰ exponēdo. Ne ſit in deſiderio anxietas ſaciantᷣ
ne aūt ī ſacietate ſit faſtidiū ſaciari deſiderāt. Deſiderāt ergo ſine labo
re quia deſideriū ſacietas comitatᷣ. et ſaciantᷣ ſiue faſtidio quia ſacietas
ex deſiderio ſemꝑ accēditur. Ibi ſingula ſputa ſingule lacrime ſingule
gutte ſanguinee. q̄ tempore paſſioīs per illā venerādā faciē defluebāt
ſingulis angelis et ſcīs generāt ſpecialē delectationē eternā. De hac fa
cie paſſibili et mortali dixit olim dn̄s ih̄s diſcipulis ſuis. Btī oculi q̄
vident ⁊c. Ergo beatiſſimi ſunt oculi qui continue glorioſam eādem fa
ciem intuentᷣ. Notandū de claritate vultꝰ ih̄u xp̄ī. In evuāgelio ſcrip-
tum eſt. In reſurrectione fulgebūt ſingula corpora ſcōrum ſicut ſol et
aīe iuſtoꝝ multo ampliꝰ fulgebūt et aīa lucidior lucidiꝰ corpus habe
bit· Inſuper ſinguli angeli clariores ſunt ſole. Oēm iſtam claritatē cō
gregatam excellit claritas vultꝰ iheſu xp̄ī ſicut dies clariſſima excellit
noctem tenebroſam. Et ciuitas celeſtis non eget ſole neq₃ luna ne₃ ſtel
lis ſed claritas vultꝰ illiꝰ agni teſte iohāne in apocalipſi illuīabit eā.
Vultus iſtiꝰ agni eſt candor lucis eterne et ſpeculū ſine macula vt di
citur in libro ſapiē. Qui olim dixit ad patrē. Quos dediſti michi volo
vt vbi ego ſum et illi ſint mecū vt videāt claritatē meā. Et ibi dicit
gloſa. Claritatē ꝙ dediſti michi des ſingulis ad fruendū eternalitᷣ. Si-
militer in hac vita cōtinue deberemꝰ frui deo tāꝙ re pleniſſime ꝓpria
in oībus opibꝰ et ad oīa opera· in oībus donis et ad oīa dona. Ad hoc
enī teſte yſaia. Filius dei datꝰ ē nobis ꝓprie ad fruendū· Magna ceci-
tas et nimia ſtulticia ē in multis qui ſꝑ deū querūt cōtinue ad deū ſuſ
pirant. frequentᷣ deū deſiderāt. cotidie ī orōne ad deū clamāt et pulſant
cum ipſi ſecundū verbū apl̄i ſint templū dei viui et deꝰ veraciter habi-
tet in eis cū aīa ipſoꝝ ſit ſedes dei in qua cōtinue requieſcit. Quis vm
ꝙ niſi ſtultꝰ querit inſtrumentū foris ſcienter qđ habet recluſum. Aut
quis vtiliter vti poteſt inſtrumēto qđ querit. Aut quis confortatᷣ cibo

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
168 E 25

quē appetit ſꝫ nō guſtat. Sic eciā vita cuiꝰlibꝫ iuſti deū ſp̄ querētis ſꝫ numq̄ꝫ fruētis et oīa opera eiꝰ minus perfcā ſunt

¶ Capl'm quartū. Primū principale vnionis per deū

Ibi eciā vnit̄ deo per deū cum cōſuetudines et mores dei nos īceſſanter tenere vel habere dinoſcit̄ cū dīne voluntati et exēplis ih̄u xpī ſciſſimis conformat̄. cum ſingulis virtutibꝰ et donis ſpūs ſcī ſcd'm ordinationē dei eternā perfruit̄· cūqꝫ dīne potēcie ſapīe bonitatis veritatis et tociꝰ diuīe et btitudīs pticeps efficit̄. Hec vnio p̄figurata in libro regum vbi aīa ionathe cōglutinata ē aīe dd̄ et dilexit eā q̄ı aīaꝫ ſuā qn̄ fidelis aīa ſic deo coniungit̄ ꝙ oē̄ cōicabile pcipit per grām qd̄ ds per naturā. qꝛ ds pr̄ dicet vnicuiqꝫ fideli. Fili tu mecū ſp̄ es et mea oīa tua ſūt. ideoqꝫ ſinguli electi fiūt dīj iuxta qd̄ in ps dicit. Ego dixi dīj eſtis Hec vnio fidelis aīa ad deū fit per dei filiū. qꝛ ideo naturā aſſumpſit humanā vt per ipſam eādem trāſiret ad vnionē diuinā. hāc vnionē īpetrauit filius dei in orōe deuotiſſiā dicēs ad patrē. Sicut tu pr̄ in me et ego in te vt et ipſi in nobis vnū ſint. Et iterū ego in eis et tu in me vt ſint cōſummati in vnū· Ibi eſt conſummata vnio. vbi pr̄ et filiꝰ vnū ſunt et filiꝰ exiſtens caput eccīe cum mēbris ſuis. i. cum cūctis fidelibꝰ ad paternā trāſit vnionē

¶ Scd'm principale vnionis ad deū

Ibi aīa vnit̄ deo ad deū et iā vnio aīe fidelis aīe cū deo nō hꝫ īt̄polationē. ſed iugiter fidelē aīam cōſtringit ad deū qꝛ per deū fit. De qua dicit dn̄s Iterꝝ videbo vos. ſ. in morte vel in extremo iudicio. Et gaudium vr̄m nemo tollet a vobis. Videri ih̄u xpī nichil aliō eſt q̄ꝫ fidelē aīam īſepabiliter vniri deo pr̄i. Gaudiū aīe ē qd̄ nemo aufert delcābilit̄ vniri et talit̄ vniri vt predcm̄ ē ſcē trinitati. In mūdo vero vnio ad deū miſerabilis et incōſtās ē q̄ nūq̄ꝫ ī eodem ſtatu pmanꝫ teſte iob q ex facili leuiſſīs tēptatioībꝰ a deo peitꝰ ſepat̄. q̄ eciā a familiaritate dei pccīs veīalibꝰ elōgat̄. Eya q̄ꝫ vehement̄ ſuſpirādū eſſet ad illā btām vnionē Quantā putas delectationē aīa fidelis ſentiet in illa beatiſſima vnione

hoīm placenciā et ſimiliū q̄ obligāt a deo tāto liberioꝛ in̄ mūdo et tā
to liberioꝛ fit in celo. Hoꝝ ſinguloꝝ appetitꝰ ħ et in futuro valde cuiꝰ
libet diminuit libertatē. ¶ Item aīa deo vnit̄ in perfectione ipſo deo
iubente ꝑfecti eſtote ſicut et pater vr̄ ꝯ. In duobꝰ diuina perfectio cō
pꝛobat̄. in odio vicioꝝ et ī amoꝛe virtutū. Bonꝰ deus odit viciū quia
bono malū contrariū eſt ſicut lux tenebꝛis et aqua igni. Et quia vicia
dei habitationē polluūt in aīa ſcꝫ conſcie puritatē quia lumē mentis
obſcurāt. ſ. rationē ne verū a falſo diſcernat̄ vel limpide veritas agnoſ
catur ſecundū ꝙ viuere opoꝛtet quia liberū arbitriū ſubuertūt ne me-
lius bonū et via tucioꝛ eligat̄. Oīa gratuita diſpergūt. ſ. virtutes q̄-
bus homo deo gratꝰ efficit̄ quia dona naturalia coꝛrūpunt ī quibꝰ eſt
ymago dei. in aīa ſcꝫ memoꝛiā intelligenciā voluntatē quia affectioēs
aīe a deo auertūt ſcꝫ ſpem timoꝛē ꝯ per quas deꝰ delicias hꝫ in anima
ipſo teſte. Delicie mee eſſe cū filijs hoīm quia oīa bona oꝑa viua in ca
ritate facta moꝛtificāt. Similiter deꝰ amat virtutes et oē bonū ſemꝑ
et vbiqꝫ quia quilibꝫ diligit naturalit̄ ſibi ſimile. Et quia ipſe ſumme
bonꝰ eſt ideo ſumme amat bonū. Amat autem ideo virtutes quia viciū
enecāt quia firmiter deo aīam iungūt quia ad oēm grām ſpūalem abi-
litant quia opera pccīs moꝛtificata viuificāt quia hoīem interius in
affectionibꝰ. exteriꝰ in moꝛibꝰ ſcđm diuinā voluntatem oꝛdināt. Ita
eciā ſcā et perfcā aīa vehemēter in pꝛīa odit vicia et amat virtutes
et oē bonū. Sed hec opoꝛtꝫ addiſcere ī hac vita vt ſciat in etn̄a vita
Aliquis abſtinet a vicijs qui tn̄ ea nō odit. Ille vero pccā odit quia ea
numꝙ niſi cum amaritudine mētis recogitat. qui ſemꝑ cum doloꝛe coꝛ
dis de pccīs loquit̄. et audit loqui cui grauis eſt pena videre delinquen
tes vel ipſos audire vel cū ipſis cōuerſari vel cū eis ſedere qui numꝙ
ſponte pn̄s eſt vbi vicia committunt̄. Et ſi qn̄qꝫ cogit̄ ibi eſſe ex hoc
grauis ſibi creſcit afflictio ſpūs qui deteſtat̄ oīa incitamēta peccantiū
ſicut ſunt ſuperflua oꝛnamēta et oꝛganica inſtrumēta. Idem numꝙ in
vita ſua p̄ſtat doctrinā et ſimiliter auxiliū vel fauoꝛē exemplū vel oc-
caſionē aliꝙ ad peccādū ſed ſꝑ et vbiqꝫ pccā diſſuadet et ꝓhibet ꝙtū

26

[d]

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
168 E 25

poteſt hec oīa vera ſigna ſunt odīj. Qui vero delectabiliter cogitat de
pccīs vel audit loqui uel de ipſis loquit̄ q̄ videt delectabiliter delinquē
tes. vel ibi libent̄ ſedet vbi exercent̄. vel aliq̄s excitat dot̄na conſilio
auxilio q̄ fauore exēplo vel aliqua occaſione ad peccādū. nec oēs eciā
a pccīs ꝓhibet q̄ diſſuadet q̄ntū poteſt ille nullaten9 adhuc odit pccm̄
Aīa aūt in hac vita debet addiſcere virtutes amare et bona opera vt
ſtatī ſciat in eterna vita. Aliquis exercꝫ ſe in opib9 virtutū nec tamē
amat virtutes. Ille ſol9 amat virtutes et opa virtutū qui nō ꝓpter ti-
morē alicui9 pene nec ꝓpter fauorē vel placenciā hoīm nec ꝓpter aliq̄d
tpale lucrū ſed pure et ſimpliciter ꝓpter deū in bonis opib9 cōtinue ſe
exercet qui ꝑ virtutib9 optinēdis inceſſanter toto niſu laborat. qui mē
te vehement̄ affligit̄ eo ꝙ in virtutib9 inceſſanter creſcē ſe nō ſentit
et ꝙ bona opa ſcd̄m voluntatē ſuā et ſcd̄m ordinationē diuinā ſemꝑ et
vbiqꝫ nō perficit qui veracit̄ congratulat̄ oīb9 ſpūales grās et virtu
tes hn̄tibus et in virtuoſis opib9 iugiter ſe exercentib9 qui oīa īpedi
mēta virtutū et bonorum opm̄ q̄ꝫ venenū fugit qui nullū a virtutib9
quacūqꝫ occaſione retrahit. Nec bō opa cuiq̄ꝫ ꝓhibet vel diſſuadet ſed
oēs ad hoc ꝓmouet doctrinis conſilijs et auxilijs exēplis minis ꝓmiſ
ſis orōnibus deſiderijs quātum poteſt. Quāto amplius quiſqꝫ in amore
virtutum et odio viciorum creſcit tanto ſe perfectiorem eſſe cognoſ-
cat in hac vita preſenti et futura. Ibi eciam anima vnitur ī beatitudi
ne nam quicquid beatitudinis habet deus per naturam ipſam habet
per graciam hoc impetrauit dn̄s iheſus dicēs. Pater quos dediſti mic
hi volo vt vbi ego ſum et ipſi ſint mecum vt videant claritatem meā
quā dediſti michi et dedi eis. Claritas a patre filio collata ē eterna be
atitudine q̄ꝫ dabit ſingulis electis ſuis. De9 autem ſumme perfectus ē
in beatitudine quia omne bonum immenſum naturaliter et eternaliter
in ſe habet et nullum bonum extra ſeipſum querere oportet et nullius
bono nullius auxilio aut conſilio īdiget cum nichil boni ſibi deſit et ne
mo quicq̄ꝫ boni ſibi auferre poſſit nam bonū ſuū ſibi innatum eſt et na
tura nullū ſibi ſubiectū ex facili derelinq̄t et a nemine cogi poteſt quia

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
168 E 25

que tantā ꝑcipit ſuauitatē in dn̄i recordatione· De qua pſalm⁹· Renu
it conſolari aīa mea in aliquib⁹ trāſitorijs. Memor fui dei et delectat⁹
ſum. Sed quid ſequit̄ illā delectationē. Reſpōdet yſaias. Memoria mo
mor ero de illius vniōis delectatione et tabeſcet ī me aīa mea in eo ꝙ
elongor ab ei⁹ fruitione. Vnde gregori⁹ ſup illud canticū. Meliora ſūt
vbera tua vino quia in eterna per ſpeciē et per ſublimitatē contēpla-
tionis trāſcenditur quicq̄d de te modo per fidem vel per ſcripturā ſcit̄
Et odor vngentorū tuor̄ ſuper oīa aromata id eſt bona illa q̄ per cō-
templationē preperas oīa hui⁹ vite trāſcendunt munera·

Terciū principale vnionis ꝓpter deū

Item aīa fidelis vnit̄ ibi deo ꝓpter deū. In illa namq̄ʒ vnione nō
attendit aīa principalit̄ qđ ſibi vtile ē ſʒ pure ſuper oīa quod
deo magnificū eſt. Valde enī magnificū eſt deo et honorificū hoī vniri
deo in eterna btitudine Vnde iob. Quid ē homo quia mgnificas eum.
Iſtam magnificenciā manifeſte ꝓnunciabūt oēs electi dei Iuxta illud.
Magnificenciā glorie ſcitatis tue loquent̄ et mirabilia tua narrabunt
Mirabilia ſunt infimū vnire ſummo et eternalit̄ coniūgere veritatem
eternā vanitati. Eſt aūt deus verax ſecundū apoſtolū et oīs homo men-
dax et vanitas ſecundū pſalmū. Magna mirabilia ſunt ꝙ illa vnione
obliuiſcit̄ nature ſue hoc eſt ꝙ ſp ſuper ſe reflectit̄ q̄rens ꝓpriam vtili
tatē ſuā et non alteri⁹. Ibi vero nichil q̄rit niſi qđ eſt laudabile crea-
tori. Ibi aīa vnit̄ deo in libertate que ē de ꝑcipuis donis inter oīa dei
dona licet libertas in hoc mūdo ſit iniciū oīs mali. De hac dicit apoſ
tolus. Creatura liberabit̄ a ſeruitute corruptiōis in libertatē filiorum
dei. vera libertas eſt ī celis vbi nemo ligat̄ peccōrum cingulis que vera
vincula ſunt iuxta illud ꝓuerbior̄. Iniq̄tates ſue capiēt ipſum et funi
b⁹ peccatorū ſuor̄ quiſq̄ʒ conſtringet̄. ꝙ aūt pccīs īuoluti liberi non
ſunt oīno teſtat̄ dn̄s in iohāne. Qui facit pctm̄ non eſt liber ſʒ ſeruus
peccati. Vnde dicit ancelm⁹ Peccare nō eſt libertas nec ps libertatis

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
168 E 25

Poſſe ei peccāre pociꝰ ē nō poſſe ꝙ̄ poſſe. Quiſqꝫ ei h̄ qđ p̄t qđ ei nō ex
pedit. qn̄tomagis h̄ poteſt tātomagis aduerſitas et ꝑuerſitas poſſunt
in illū. Heu qn̄ta facit et ſuſtinꝫ miſer hō ꝓ explēda libidine q̄ grauiſ
ſiā eſſent ei q̊ ex corde pccā odiret. non in ꝑmtu eſt qꝛ grauitͤ pccōrum
vinculis conſtrictus ē. Itē ibi facit q̇libet quicquid vult qꝛ nichil mali
vult ſꝫ oē bonū qđ deo placꝫ qꝛ radix oīm opm ē ibi caritas de q̄ dicit
augꝰ. Habe caritatē et fac quicq̄d vis. Itē ibi hꝫ q̇libet quicquid vult
qꝛ nichil mali vult. Nā velle qđ nō decet ē eſſe miſerrimū vt dicit au-
gꝰ in libro de trinitate. Itē vbicūqꝫ vult vnuſquiſqꝫ ibi ē h̄ ē in deo q̄
eſt vera quies aīe de q̄ nunc dicit aīa aliqn̄. In pace in idipm̄. i. in eo
qui eſt īmutabilis dormiā et requieſcā et p̄s. Conuertē aīa mea in re-
quiē tuā. i. in deū. Silr̄ vbi volet eſſe ſpūs ꝓtinꝰ erit et corpꝰ dicit au
guſtinꝰ. Itē ibi nemo turbat aliū ſed ſedebit dicit dn̄s ꝑ yſaiam. Popu
lus meꝰ in pulchritudine pacis &c qm̄ teſte ps. Confortauit ſeras por-
taꝝ ierusalē et benedixit filijs ſuis in ea. Itē ibi nullꝰ alteri ſubicitur
Nā teſte aplo ibi ceſſabit oīs p̄latio ſed ſoli deo oēs ſubiecti ſunt cui
ſubicē et ſeruire ē vere regnare. Itē ibi nichil extra deū deſideratͣ nam
ipſe ē finis oīm deſiderioꝝ vt dicit bernardꝰ. Itē ibi voluntas cꝰqꝫ per
oīa ſp̄ et vbiqꝫ complebitur iuxta illud auguſtini. Omnipotētes erunt
voluntatis ſue ſicut deus ſue. quia nichil aliud volunt ꝙ̄ qđ deus vult
et quod ipſe vult non poteſt non eſſe. In hijs omnibꝰ vera libertas cō-
prehenditur. Differt autem libertas vnius ab alterius ſicut differt cla
ritas corporum et incrementa virtutum. Quanto enim amplius in h̄
mundo quiſqꝫ ſit ſeruus omninm propter deum ſicut apoſtolus qui cū
eſſet liber fecit ſe ſeruum omniū. quantoqꝫ magis homo ſeipſum ſtrin-
git ſponte in vijs preceptorum et ſemitis conſiliorum ſacre ſcripture
obſeruatione regulari· caſtigatione corporali tanto leberior erit ī p̄ria
celeſti. Et ꝙ̄to minꝰ q̇libet occupatͣ vanitatibꝰ ſollicitudinibꝰ officijs
amiſtraticē rerum temperaliū et quāto quis minus appetit dignitatem
honorem ſecularem prelationem. hominum laudem. inimicorum vindic
tam. temporalium rerum affluenciā· carnalē amiciciā ſecularē leticiā.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
168 E 25

oīpotens eſt et nemo ſuper ipſum eſt. nemo ſibi equalis ē et a nullo tur
bari poteſt quia mitiſſimꝰ et nichil cōtrarietatis habz et nūq̄ mutari
poteſt in ſua btītudine quia ſꝑ idem eſt ſicut ipſe dicit. Ego deus et nō
mutoꝛ. Et nichil ſibi p̄teritū eſt aut futurū ſed ſemper p̄ns. Singula
hoꝝ pertinent ad beatitudinē verā. In hac ergo btītudine aīa vnū fit
cum deo q̄ ibi nulliꝰ īdiget creature. Nam oē bonū in ſe continentem
continet cui nemo aliquid boni auferre poteſt pꝛomittēte domino ihū
Gaudium vr̄m nemo tollet a vobis. Gaudiū aīe eſt viuo ad deū in illa
beatitudine. Item ibi nullꝰ eā cogere poteſt quia nichil aduerſitatis ē
ibi nam oīa aduerſa ſuperauit. Ibi numq̄ mutari poteſt nā ſemper in
eodem feruoꝛe beatitudinis eſt ſicut heu in hac vita aīa miſera nūq̄ in
eodem ſtatu permanz ſed ſemꝑ mutatᷣ de ſpe in timoꝛē et econtrario de
amoꝛe in odiū et econtrario de bono in malū. et ecōtrario de facili tur
batᷣ ex facili amoꝛe vel timoꝛe vel fauoꝛe cogitᷣ ex facili grā ſibi auferᷣ
Indiget eciā continue cōſilio et auxilio angeloꝝ et hoīm et nichil bo-
ni per ſe habet nec q̄d boni per ſe poteſt ideo miſera aīa ſemꝑ ſuſpirare
deberet ad illā beatitudinē cū apoſtolo dicēs. Quis me liberabit de coꝛ
poꝛe moꝛtis huiꝰ. et cū dauid. Qn̄ veniā et apparebo āte faciē dei mei

Ca. quintū. Pꝛimū pꝛincipale laudis ꝑ deū

Ibi eciā aīa laudat deū ex oībus viribꝰ ſuis. Ad hoc enī creata
eſt vt dicit dn̄s per yſaiam Populū iſtū foꝛmaui. michi laudem
meā narrabit. Ad hoc monet eccīaſticus. Laudate deū q̄ntum poteſtis
adhuc ſuꝑualebit adhuc dignioꝛ eſt oī laude. Ad hoc monet iohānes
in apocalipſi. Laudem dicite deo nr̄o oēs ſcī eius. Iſta laus erit ꝑ deū
vnigenitū filiū dei per quē eciam maieſtatē dei oēs angeli laudant vt
cantatᷣ in p̄facione. quia vnionē hn̄t cum ipſo in q̄tum eſt creatura ſi
cut et ipſi. Hec laus eſt tāto amabilioꝛ ſancte trinitati. tāto vtilioꝛ cō
munitati quā facit aīa per dei filiū q̄ ſi faceret per ſeipſam q̄nto crea
toꝛ dignioꝛ eſt creatura. Ita laus eſt aīe refectio cui nulla ſimilis viderᷣ

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
168 E 25

delcãtio vt dicit caſſiodor9. Hec laus ꝓcedit ab aīa ex nimio feruore ca
ritatis et ex nimia delcãtione ad deū. O quãta iocūditas vbi oib9 ſciſ
vna erit lingua iubilatioīs indefeſſa vt dicit bernard9. Ubi oēs ſcī et
ãgeli cōcorditer deū laudãt et tñ diſſimilit. Sicut eī differūt in cog-
nitione et amore ita eciã differūt ī laude. Hoc opus laudis dine nō ab
ſtrahit nec elongat a deo. nec generat laudãti faſtidiū licȝ ſit op9 con-
tinuū ſicut alia opera ex cōtinuatione ſepe igerūt tediū ī hac vita. Et
hec ē rō quia laus dei nō tm̄ ē operatio ſed et remuneratio vt dicit caſ
ſiodor9 ſup pſalmū. Et de perceptione muneris et pmij nemo laſſat. In
laude vẻo dei ipſe act9 ē merces vt dicit glō qdam ſuper pſalteriū

¶ Scđm principale laudis ad deū

Laus iſta ducit aīam inceſſant ꝓpter ſui delectationē in deū et ad
deū. Et fidelis anima vere tãto eſt beatior qͣto in laude dei frequētior
Ideoqȝ ſicut hoīes naturaliter ſp appetūt beatitudinē ita et laudē. Hāc
laudem continuã promittit dn̄s per yſaiam. Tota die ac nocte non ta-
cebunt laudare nomē dn̄i

¶ Terciū principale laudis ꝓpter deū

Ubi eciã aīa laudat deum ꝓpter deū. licet eī aīa fidelis in laude dei ſine de
lectatione magna nequaqͣ eſſe poſſet nullaten9 tamē ibi deum deſiderat
laudare ꝓpter ꝓprium cōmodum ſed pure et ſimpliciter ꝓpter deū q̄ eter
naliter ordinauit ab aīa ſe ſemper laudari non ꝓpter ſuã ſed ꝓpter aīe
beatitudinē ampliandã. Illa puritas eterna cauſatur ex hui9 vite pu-
ritate. Quãto enim anima fidelis in laude dei ꝓpriam partem min9 reſ
picit et quãto amplius dei partem querit in hoc mundo tanto laus ei9
apparet hic purior et tanto erit excellentior. tanto erit vtilior commu
nitati et iocundior et tanto conſequenter deus qui talem dedit purita
tem apparebit glorioſior. Eya quantum delectabitur anima in deo et
deus in anima quãdo ſecundū diuinam generationem ſingula membra
corporis et ſingule vires anime in laude dei continue mouebuntur.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
168 E 25

Ibi laudabit aīa ſingula per ſe q̄ ſunt in deo per naturā.ſ. potenciā.ſa
piēciā.bonitatē.ꝛc̄ et totā virtutē ſuam effundet ſuper ſingula ī lau
de. Similiter laudabit ſingula in oībus ſimul ſcꝫ ſolā potenciā in ſapi
encia bonitate caritate ꝛc̄ et ſic ſingula in oībus cōiunctim· Item lau/
dabit oīa ſimul in ſingulis ſingillatim ſcꝫ potenciā ſapienciā bonita/
tē largitatē miaꝫ et iuſticiā. In potēcia ſingillatī.in ſapiā ſingilatī.ī
bonitate ſigillatim et ſic de alijs. Hec ſignata ſunt per q̄tuoꝛ alleluya ī
apocalipſi. Alleluya eſt laus hūanis verbis īexplicabilis· Ibi non lau/
dabit aīa oīa q̄ in deo ſunt ſucceſſiue ſcꝫ modo potenciā mō ſapienciam
modo bonitatē et ſic de alijs. quia ibi nō eſt ſucceſſio tꝑis et quia oīa
videt ſimul et cognoſcit in deo et amat et fruitᷣ ideo eciā ſimul oīa lau
dabit. Item nō laudabit aīa ea q̄ in deo ſunt vnū minꝰ aliud magis ſꝫ
equalitᷣ oīa quia eque īmenſa ſunt ſingula ī deo et equaliter laude dig
na. Similiter aīa cognoſcit ibi et amat ſingula per ſe q̄ in deo ſunt et
ſingula in alijs ſingillatim et ſingulis in oībus coīter et oīa ſimul ī ſin
gulis. Similitᷣ fruitᷣ ibi et vnitᷣ ſingulis per ſe et ſingulis in alijs ſin
gillatim et ſingulis in oībus in cōi et cōmuniter oībus in ſingulis ſin/
gillatim. Ex hoc delectabitᷣ aīa ſupꝛa modū ita ꝙ hoc ſimiliter hic eſſꝫ
faciendū· Ibi laudabit aīa deū in ſingulis actibꝰ et in ſingulis momen
tis ſcđm dignitatē ſuā vt impleatᷣ illud ꝓpheticū. Secundū nomē tuū
deus ſic et laus tua. Si enī nō ſufficeret digne laudare deū in vno actu
laudis ſimiliter nec in alio poſſet nec in tercio et ſic de alijs et ſic care
ret pleno gaudio qđ ꝓmiſit dn̄s ih̄s fidelibꝰ ſuis. Petite et accipietis
vt gaudiū vrm̄ plenū ſit. Gaudij plenitudinē aīa ꝑcipit qn̄ deū in ſin/
gulis actibꝰ ſuis et in ſingulis momētis ſcđm condecentiā ſuā laudat.
Eciā ibi non cōpleretᷣ deſideriū aīe qđ ꝓmittit p̄s. Replebitᷣ in bonis
deſideriū tuū. Fidelis igtur aīa hꝫ ſemꝑ deſiderat vt deū ſcđm maieſtatē
ſuā in futuro eternalitᷣ laudare valeat. Ibi laudabit aīa diuinā poten
tiam que in ſua natura nobis īcognita in hoc mūdo. Aliqn̄tulū tn̄ ē di
uinis operibꝰ patefcā. Pꝛimo magna dī potēcia manifeſtata fuit cū
deus ex nichilo cuncta fecit. Dixit eī et facta ſunt· idem tāta velocitate

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
168 E 25

fecit oīa ſicut ſi aliquis vnicū pferret verbū. Et licet oēs mirent̄ potē
ciā et magnitudinē creatoris ex magnitudine creature. magis āmiran
dum ē q̄ ex tāta potēcia tā modica pceſſerūt. Et nimis mirabile ē q̄
ſupbon9 deus cui9 natura ē diffundi et cōicare bonitatē ſibi innatam
tā diu potuit cōtinere q̄ non fecit creaturas q̄ bonitate ſua et beatitu
dine fruerent̄. Poſtea apparuit eadem potēcia cū oīa viuencia deleuit
aquis diluuīj p̄ter ea q̄ in archa iubente p ſemine ſaluabat̄. Item luce
bat potēcia ſua in diuerſis miraculis ī egipto et cū populū ſuum p ma
re rubꝛ trāſuexit ſicco veſtigio cūctis egipcījs inſequentib9 deſcenden
tib9 in pfundū quaſi lapis et cū eum pplm. ſ. ducēta milia et āplius p
ānos quadragita vno cibo pauit. ſ. māna. Itē centū octoginta quinq3
milia q̄i vna hora per vnicū āgelum īterfecit. In nouiſſimis vero tem
porib9 valde effluxit diuina potencia qn̄ creatoꝛ potuit fieri creatura ī
paſſibilis potuit pati. īmoꝛtalis potuit moꝛi· īuiſibilis potuit videri. ī
mutabilis potuit et poteſt ſub ſpēbus panis et vini ab hoīe māducari
et bibi. Hec enī non ſunt īpotencie ſed veriſſiē et maxīe potēcie argu
mēta. Similit̄ in hoc tpe valde clareſcit diuia potēcia in hoc q̄ d̄s oī
potēs deteſtās pccā et vindicās in terciā et quartā generationē conti
nere poteſt vindictā cōtra tot paganos. iudeos. hereticos. falſos xp̄ia
nos quoꝝ nichil īdiget ipſum continue tā grauit̄ offendentes quos in
vno momēto delere poſſet ſine ſuo dāpno vn̄ illud Deus qui oīpotenciā
tuam pcendo maxime et miſerādo manifeſtas ꝛc̄. Et in libꝛo ſapiencie
q̄ oīm deus es oībus te parcere facit. Fragilitatis indiciū ē ſubito cō
tra inimicos expetere vindictā ſicut foꝛtiſſim9 ſampſon fecit. Sed me
lioꝛ eſt paciens viro foꝛti et qui dn̄atur aīo ſuo dicit ſalomon expug
natoꝛe vrbiū

Caplm̄ ſextū. Pꝛimū pꝛincipale grāꝝ actiōis p deū

Ibi aīa fidelis refert grās deo p ſingulis donis naturalib9 et grā
tuitis aīe et coꝛpoꝛis p ſingulis ſpūalib9 et tpalib9 ſpiritualib9

et cōmunibꝰ collatis et conſeruatis in terra et conſeruādis in patria. Nec grās aget mō pro iſtis modo ꝓ illis donis ſucceſſiue ſed pro oībꝰ ſimul q̄ vmq̄ꝫ effluxerūt a deo et effluxiſſent ſi abilitatē ailicui reperiſſent. Hec grāꝝ actio erit per deum dei filium ſicut apoſtolꝰ dicit. grās ago deo meo per ihm̄ xpm̄ per ipſum ſolū grās referre preſumo cui ſola veraciter cognita eſt magnitudo et multitudo donorū et nobilitas et vtilitas ipſoꝝ et per magnitudinē virtutū ſuaꝝ reſpondere p̄ſumo magnitudinē donorū. et per multitudinē virtutū ſuarū multitudini donorum et vtilitatē donoꝝ digne offerre preſumo deo patri placenciā filij cui olim dixit. Tu es filiꝰ meus dilectꝰ in te cōplacuit michi. id eſt bn̄placitū meum ſumme ꝑfeci · Beneplacitū dei patris in filio ē ꝓ vniuerſis donis ſuis digna grāꝝ actio

Secundū principale grāꝝ actiōis ad deū

Iſta grārum actio vehemēter ducit ad deū. Qn̄to enim ampliꝰ dātis qualitas et affectꝰ ſinceritas et quātitas donoꝝ et vtilitas ipſorum ibi ab aīa ponderatᷣ. tanto aīa deo gratior efficitᷣ et qn̄to oīpotenti deo fit gratior. tanto fit oīpotenti ſemꝑ ꝓpinquior. Ibi tm̄ anīa gratulatᷣ diuine ſapiencie que ſingulis creaturis cōuenientiſſīē ſingula dona reddit et diſtribuit ꝗ pro ſingulis donis angeloꝝ et ſanctorum vberiores grās reddit q̄ꝫ ſi ipſa ſola oīa ꝑcepiſſet · Et pociꝰ ſingula dona eſſe vult in ſingulis q̄ꝫ oīa in ſe ſola ſicut nemo in aliqua parte corporis membroꝝ aliud eſſe vellet q̄ꝫ diuīa prouidencia ordinauit teſte apoſtolo. In vno corpore multa mēbra habemꝰ oīa aūt mēbra eūdem actum non habent. Ita corpꝰ xpī miſticū quod ē eccleſia ex diuerſis āgelis et ſcīs et ex diuerſitate donorū conſtituitᷣ. Si ergo totū corpus eſſet oculus vel manꝰ vbi corpus? Et ſi vnus tm̄ haberet oīa dona et officia vbi eſſet ecclīa? Nec tn̄ ſequitᷣ ex hoc ꝗ aīam amplius afficiat p̄mium accidentale id ē gratitudo q̄ꝫ habet ex donis aliorū q̄ꝫ ſbāle id ē gratitudo q̄ꝫ habet ex donis ꝓpriꝫ cū ex vno ſubſtanciali magis beatificetᷣ q̄ꝫ ex oībus accidentalibꝰ. Sed ex parte q̄ conſiderat ordinationē

29

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
168 E 25

dei ſapientiſſimā et optimā vult ſingula dona eſſe in ſingulis pocius ꝙ in ſe ſola. Sed ex ea parte q̄ bonū ꝓprium naturalit̄ magis appetit ꝙ alioꝝ pociꝰ vellet oīa ſe habere ꝙ alios. ſed vbi grā ſuperat naturā et fidelis aīa diuinā ordinationē magis ꝙ ꝓpriā vtilitatē amplectitur

¶ Terciū principale graꝝ actionis ꝓpter deū

Ibi eciam anima gracias aget deo propter deum. Non enī fidelis anima principaliter ad gracias agendum ibi mouebitur eo ꝙ ex graciarum actione grata deo efficitur· ſed pure mouebitur ex diuina largitate ex qua omnia dona effluxerunt ab inicio et effluent abſqꝫ fine. et quanto anima minus ſibi et magis deo intendit in graciaꝝ actione tanto beatior erit licet illam beatitudinem principaliter non intendat et tanto eius beatitudo cmmunitati iocundior et tanto deo glorioſior· Ibi anima gracias aget deo quia ei ymaginem ſancte trinitatis īpreſſit iuxta illud. Signatū eſt ſuper nos lumen vultus tui dn̄e. Et q̄a ſpiritū ſanctū cum donis ſuis et oībus virtutibus in baptiſmo cōtulit et quia eam corpore et ſanguīe ſuo delectabili ſepe refecit. et quia ei ſacram ſcripturā conceſſit diuinam naturam occultam manifeſtantem omnem voluntatem ſuam manifeſtantem. indicantem nobilitatem et vtilitatem omniū donorum demonſtrantem. viam certiſſimam ad celeſtia oſtendentem per exempla ſanctiſſima ihesu xp̄i et quia ſine meritis ſuis fidem xp̄ianam ſibi dedit qua credere poſſet ſacre ſcriptuē promiſſis et minis conſilijs et doctrinis

¶ Caplm vij. Primū principale cōgratulatiōīs ꝑ deū

Ibi eciā aīa cōtinue congratulat̄ deo in oībꝰ opibꝰ ſuis ꝑuis et magnis In oībꝰ iudicijs circa bonos et malos. In oībꝰ moribꝰ ſuis ꝑfectiſſimis In oībꝰ exēplis ih̄u xp̄i ſciſſimis. In oī btitudine et ꝑfectioē ſua q̄ cōſiſtit in potēcia ſapia boītate et̄na et īmenſa ꝛc. Similit̄ in oibus non

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
168 E 25

ſucceſſiue nam hec oīa predicta perfectiſſima in deo eſſe cognoſcit. Et hec gratulatio erit per deū dei filium in quo ſolo vere gaudere deo poſſum⁹ qui ſolus beneplacitū patris ſemper in ſummo pficit et perfecit ſicut ipſe teſtat̃. Que placita ſunt ei facio ſemper. Et dauid dicit de oībus aliis. Omnes declinauerūt ꝯ vſq ad vnum. i. ihm xpm Et ſalomō Vnum virū ex oībus repperi qui ſupple deo patri p oīa et in oībus cōplaceret. Mulierē aut nō īueni

Secundū principale gratulationis ad deū

Hec cōgratulatio vehemētiſſiē ducit in deū et ad deū ꝓpter delectationē que in ipſa eſt. Si ei oīa corda eſſent vnum cor īueſtigare non poſſet quātam delectationē habet anima in cōgratulatioē dei Specialiter congratulat̃ deo de redemptione generis huāni ad quā īuitat dñs ihesus oēs amicos dicens. Congratulamī michi omnes quia īueni dragmā ꝙ̄ perdidi. Dragme perdicio fuit tocius generis huāni a congratulatione ſeparatio. Dragme fuit īuentio xpī per paſſionē ei⁹dem congratulationis recuperatio. Et notabile ē ꝙ non dicit ſe emiſſe ſed īueniſſe licȝ precioſo ſanguine et aſpera paſſioē gen⁹ huānum comparauit quia in tantū deſiderauit ſalutē generis huāni ꝙ īuentionē reputauit tali mō ſe poſſe hoīem a poteſtate dyabolica liberare et ad beatitudinē eternā ad quā creat⁹ fuerat reuocare. Similiter notabile ē ꝙ eciam oēs angelos conuocat ad congratulandū nō dragme non hoī ſed ſibi quaſi hō dei de⁹ eſſet et tota ſal⁹ diuīa in ipſi⁹ īuentione depēderet et q̄ ſine ipſo btūs eſſe nō poſſꝫ

Terciū principale cōgratulationis ꝓpter deū

Ibi eciam aīa cougratulat̃ deo non ꝓpter ſe ſed pure ꝓpter deum Tanta enim puritate aīa afficit̃ in congratulatione dei ꝙ pocius vult ipſum eſſe beatum ꝙ̄ ſeipſam eſſe beatā ymmo aīa fidelis mallet eligere omni beatitudine ſe ſemper carere ꝙ̄ deū alicui⁹ beatitudīs et perfectioīs defectū habere. In oībus hiis ſeptem mēbris pdictis de⁹

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
168 E 25

ipſe eſt cauſa efficiēs materialis formalis et finalis. Ipſe eſt cauſa mo-
uēs aīam ad cognoſcendū ad amandū ad fruendū viuendū laudandū
grās agēdum et cōgratulandū. Similit̄ ipſe ē materia in ſe hn̄s totum
qđ ꝓuocare poteſt aīam ad cognoſcendū amādum ⁊c̄ hoc eſt potenciā
ſapiām et cetera. Itē ipſe ē cauſa formalis īformās aīam qualit̄ ſe habē
debeat in dei cognitioē amore et cetera. Similit̄ ipſe eſt finis ad quē
tendit oīs cognitio et cetera. De hijs ſeptē poteſt ītelligi illud ſalomo
nis. Sapīa diuina edificauit ſibi domū excidit colūpnas ſeptē· Dom⁹
eſt celi emperij creatio. ſeptē columpnaꝝ exciſio eſt ſeptiformis p̄dicta
grā in qua conſiſtit pleniſſiē vera btītudo. Qualiter aūt vnuſquiſq̧ ſe
habere debeat in hac vita vt ad illā beatitudinē ꝑueniat docet āceł
mus dicēs. Tm̄ deſideriū tibi eſſe debet in hac vita ꝑueniendi ad quod
fact⁹ es et tant⁹ dolor ꝙ nundū ibi es et tant⁹ timor ꝙ nō peruenias
ꝙ nullā debes ſentire leticiā niſi tm̄ de hijs que dāt ſpem vel auxiliū ꝑ
ueniendi. Circa p̄dicta debet verſari intentio nrā et totū negocium noſ
trum in hac vita ſicut ſeruis ſuis fidelib⁹ cōmittit dn̄s ihs ī luca dicēs
Negociamī dū venio ſingulis de cōmiſſis ſibi negocijs ſingulos iudica
re. Obſecro ergo te dn̄e ꝓpter oēm beatitudinē tibi īnatam. prā cūctis
fidelib⁹ in hac miſera vita in predictis creſcere de hora in horā· vt ma
nifeſtet̄ habundancia glorie tue per īfinita ſecula ſeculoꝝ. AMEN

Explicit deuotus tractatul⁹ beati thome de aqnino de cognitione. amo
re. fruitione. vnione. laudatione. grārum actione et congratulatione
anime beate.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
168 E 25

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
168 E 25

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
168 E 25

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
168 E 25

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
168 E 25

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
168 E 25

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
168 E 25